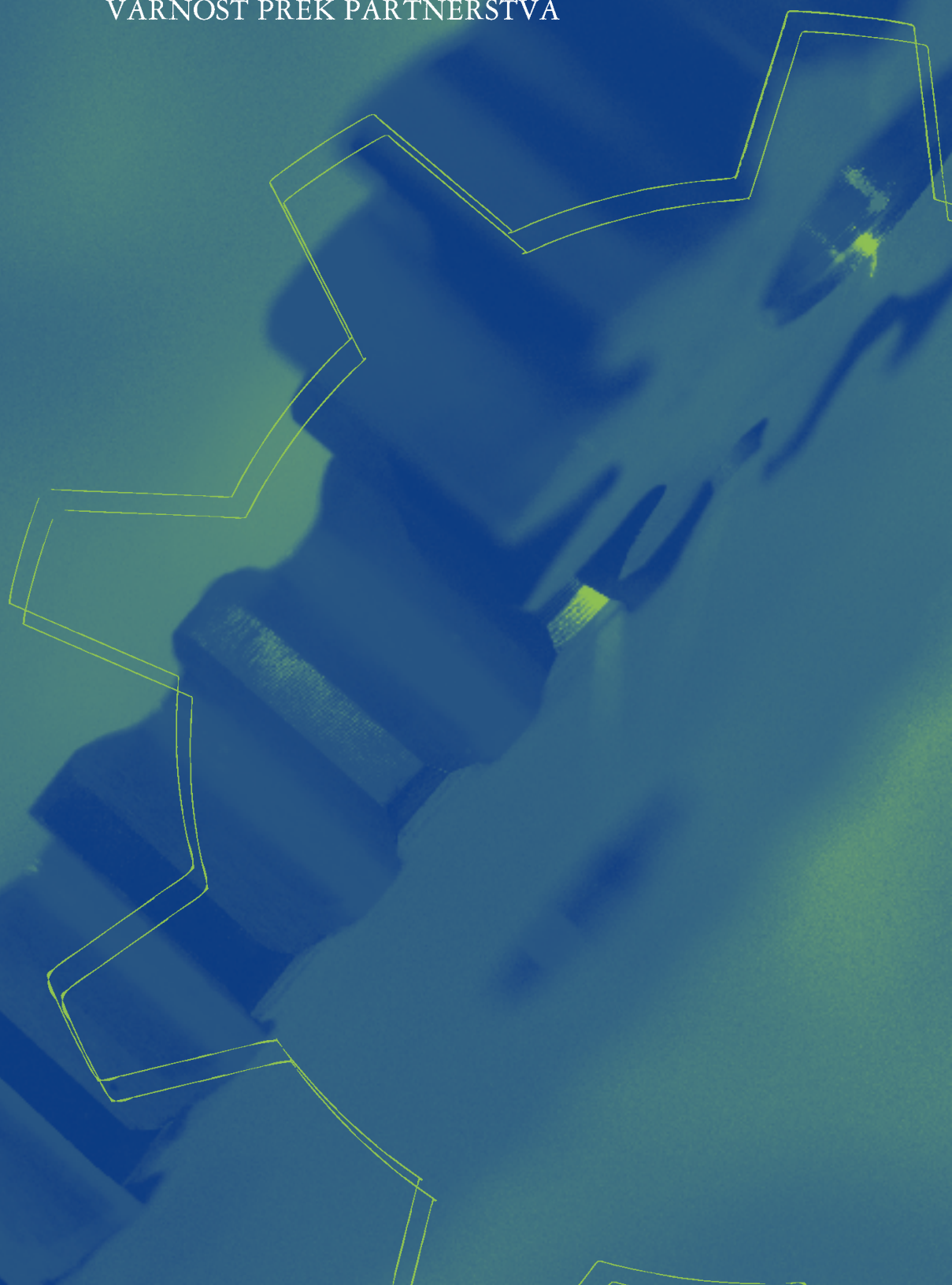




VARNOST PREK PARTNERSTVA



VARNOST PREK PARTNERSTVA



Predgovor

Namen te brošure je najprej razložiti temeljna načela evroatlantskega partnerstva in njegove bistvene mehanizme. Zatem se osredotoči na pet ključnih področij delovanja – varnostni dialog in sodelovanje, operacije za podporo miru, obrambna reforma, pripravljenost na nesreče ter sodelovanje na področju znanosti in okolja –, ki kažejo, kako se evroatlantska varnost krepi s partnerstvom in kako ima sodelovanje resničen ter praktičen pomen za partnerske države. Vidimo lahko, da partnerske dejavnosti pozitivno vplivajo na reforme, razvoj demokratičnih struktur in mednarodno sodelovanje med partnerskimi državami kot članicami širše mednarodne skupnosti.

Nemogoče bi bilo v eni sami publikaciji na primeren način opisati celoten obseg in razpon dejavnosti, pri katerih partnerske države sodelujejo z zvezo NATO. Takšne dejavnosti ne vključujejo samo dobro poznanih operacij za podporo miru na Balkanu in v Afganistanu, temveč tudi sodelovanje na številnih drugih področjih, kot so boj proti terorizmu, obrambna reforma, gospodarski vidiki varnosti, pripravljenost na nesreče, nadzor oborožitve, logistika, zračna obramba, upravljanje zračnega prostora, oboroževanje, izobraževanje, usposabljanje, znanost in okolje ter programi obveščanja.

Zveza NATO je prav tako razvila posebne odnose z dvema partnerskima državama, Rusijo in Ukrajino, ter s sedmimi državami, ki sodelujejo v Sredozemskem dialogu. Poleg tega zavezništvo preučuje možnosti sodelovanja z državami širšega Bližnjega vzhoda prek pobude, sprožene na carigranskem vrhu junija 2004. Čeprav ti odnosi v pričujoči brošuri niso posebej obravnavani, sedanje in možno prihodnje sodelovanje s temi državami gradi na številnih dejavnostih ter mehanizmih, oblikovanih v okviru evroatlantskega partnerstva.

VARNOST PREK

4_

Nastanek
in razvoj
partnerstva



8_

Bistveni
mehanizmi



14_

Varnostni
dialog in
sodelovanje



18_

Zemljevid zveze
NATO in
partnerskih
držav



Opomba: Omembe Nekdanje jugoslovanske republike Makedonije so v tej publikaciji označene z zvezdico (*), ki se nanaša na naslednjo opombo pod črto: *Turčija priznava Republiko Makedonijo z njenim ustavnim imenom.*

Fotografije: Vse fotografije so avtorska last zveze NATO (© NATO), razen če ni drugače navedeno.

PARTNERSTVA

20_

Operacije za
podporo miru



24_

Obrambna
reforma



29_

Pripravljenost
in ukrepanje
ob nesrečah



33_

Varnost,
znanost in
okolje



36_ Resnična evroatlantska varnostna kultura

Nastanek in razvoj partnerstva

Novembra 1989 je padel berlinski zid, kar je označevalo konec hladne vojne. V kratkem obdobju se je Nato zaradi izjemnega tempa sprememb v Srednji in Vzhodni Evropi začel soočati z novimi in precej drugačnimi varnostnim izzivi. Politične spremembe, kakršnih še ni bilo, so odprle velike priložnosti za krepitev varnosti v Evropi, vendar so s seboj neizogibno prinašale tudi nove negotovosti in možnosti za nastanek nestabilnosti.

Kako bi bilo mogoče izkoristiti priložnost, da se evropske varnostne zadeve po koncu nasprotovanj iz časa hladne vojne spravijo na novo, pozitivnejšo pot? Kaj bi lahko storili, da se med vsemi državami Evrope, Vzhoda in Zahoda znova vzpostavijo normalni odnosi? Kako bi lahko državam Srednje in Vzhodne Evrope pomagali pri utrjevanju njihove na novo pridobljene neodvisnosti in uresničevanju njihovih želja, da kot demokratične države tako na regionalni kot na širši svetovni ravni polno sodelujejo pri reševanju mednarodnih varnostnih vprašanj?

Voditelji držav članic zavezništva so na zgornja vprašanja odgovorili na svojem vrhunskem srečanju julija 1990 v Londonu, ko so "roko prijateljstva" ponudili državam na drugi strani stare ločnice med Vzhodom in Zahodom ter predlagali, da se vzpostavijo novi odnosi sodelovanja z vsemi državami Srednje in Vzhodne Evrope. V luči tega je bil decembra 1991 ustanovljen Severnoatlantski svet za sodelovanje (NACC), posvetovalni forum, ki združuje Nato in njegove nove partnerske države pri obravnavanju vprašanj skupnega interesa. (O tem, s kakšno hitrostjo so takrat potekale spremembe v Evropi, priča zgodovinski dogodek že na samem prvem zasedanju NACC: po sprejetju končnega sporočila za javnost je sovjetski veleposlanik naznanil, da je v času zasedanja Sovjetska zveza razpadla in da sam zdaj zastopa le Rusko federacijo.)

To morje sprememb v pogledih je bilo vključeno v nov strateški koncept zavezništva, objavljen novembra 1991, ki odraža širši pristop k varnosti. Možnosti za

> S koncem hladne vojne so se odprle nove možnosti za krepitev varnosti in razvoj sodelovanja.



© ullstein bild - Schmitz



”To partnerstvo je vzpostavljeno kot izraz skupnega prepričanja, da je mogoče stabilnost in varnost na evroatlantskem območju doseči le s sodelovanjem in skupnim delovanjem. Varovanje in spodbujanje temeljnih svoboščin in človekovih pravic ter varovanje svobode, pravičnosti in miru z demokracijo so skupne vrednote, ki so temeljnega pomena za partnerstvo.”

(Partnerstvo za mir: Okvirni dokument – vrh v Bruslju, 10. januar 1994)

uresničevanje ciljev zavezništva s političnimi sredstvi so bile večje kot kdaj koli prej. Čeprav je obrambna razsežnost ostala še naprej nepogrešljiva, je bilo mogoče zdaj nameniti več poudarka gospodarskim, socialnim in okoljskim dejavnikom kot sredstvom za spodbujanje stabilnosti in varnosti na celotnem evroatlantskem območju. Dialog in sodelovanje sta bila bistveni sestavini pristopa, potrebnega za obvladovanje raznolikih izzivov, s katerimi se je zavezništvo soočalo. S koncem obdobja hladne vojne so postali glavni cilji zmanjševanje tveganja konfliktov zaradi nesporazumov ali ustaljenih vzorcev ravnanja in obnašanja ter boljše obvladovanje kriznih razmer, ki vplivajo na varnost zaveznic, povečanje medsebojnega razumevanja in zaupanja med vsemi evropskimi državami ter povečanje možnosti za doseganje pristnega partnerstva pri reševanju skupnih varnostnih problemov.

V obdobju takoj po koncu hladne vojne so bila posvetovanja v okviru NACC osredotočena na varnostna vprašanja, ki so ostala še iz časov hladne vojne, na primer umik ruske vojske iz baltških držav. Prav tako se je vzpostavilo politično sodelovanje na

področju nekaterih varnostnih in obrambnih vprašanj. NACC je orla ledino na več načinov. Vendar se je pri tem osredotočil na večstranski, politični dialog in ni ponujal možnosti, da bi lahko vsaka država partnerica razvila individualne odnose sodelovanja z zvezo NATO.

To se je spremenilo leta 1994 z vzpostavitvijo Partnerstva za mir (PzM), pomembnega programa za praktično dvostransko sodelovanje med Natom in posameznimi partnerskimi državami, ki je pomenil občuten korak naprej v procesu sodelovanja. Leta 1997 pa je bil ustanovljen Evroatlantski partnerski svet (EAPC), ki je nadomestil NACC in gradil na njegovih dosežkih ter pri tem utrl pot oblikovanju okrepljenega in bolj operativnega partnerstva.

Bistvo partnerstva in sodelovanja na večnacionalni ravni so redna posvetovanja in dejavnosti sodelovanja, namenjena povečanju preglednosti in krepitvi zaupanja na celotnem evroatlantskem območju. Na dvostranski ravni zahtevata oblikovanje praktičnih delovnih odnosov med posameznimi partnerskimi državami in Natom, prilagojenih glede na njihov posebni položaj in potrebe.

Proces partnerstva vključuje ustvarjanje dialoga in razumevanja med vsemi vpletenimi državami, od katerih so si bile mnoge nekoč sovražnice kot članice nasprotujočih zavezništev ali pa so imele dolgoletne regionalne, ozemelske, politične, etnične ali verske spore. Skupne dejavnosti, usmerjene v iskanje enotnih rešitev skupnih varnostnih vprašanj, so privedle do pomembnih dosežkov pri premagovanju preteklih predsodkov in oblikovanju jasne vizije o vzajemnih koristih, ki jih prinaša sodelovanje.

Od uvedbe procesa partnerstva je bil dosežen izjemen napredek, četudi je pri tem prihajalo do zastojev in težav, ki so bili morda neizogibni glede na kompleksnost procesa političnih, gospodarskih in družbenih sprememb, ki je potekal v Srednji in Vzhodni Evropi ter v nekdanji Sovjetski zvezi. EAPC in program PzM sta stalno in zanesljivo razvijala lastno dinamiko, medtem ko so Nato in njegove partnerske države sprejemali postopne korake za širitev varnostnega sodelovanja na podlagi oblikovanih mehanizmov partnerstva. S tem ko se je Nato z leti preoblikoval, da bi se lahko soočil z novimi izzivi razvijajočega se varnostnega okolja, se je razvilo tudi partnerstvo. Za ohranitev dinamike in pomena, ki ga ima partnerstvo za zavezništvo, je bilo treba njegove dejavnosti in mehanizme prilagoditi novim prednostnim nalogam Nata (*glej poglavje Bistveni mehanizmi*).

Prav tako je bilo treba partnerstvo poglobiti in razširiti in ga tako prilagoditi prizadevanjem različnih partnerskih držav ter zanje še naprej ostati privlačna ponudba. Dva kroga širitve zveze NATO sta spremenila ravnotežje med zaveznicami in partnericami (*glej okvir*). Marca 2004 je bilo več zaveznic kakor partneric, pri čemer preostale partnerice sestavljajo zelo raznoliko skupino. Vključujejo balkanske države, ki se še vedno ubadajo z dediščino svoje preteklosti, strateško pomembne toda nerazvite države Kavkaza in

osrednje Azije ter neuvrščene zahodnoevropske države. Medtem ko so nekatere še v procesu razvoja svoje obrambne strukture in zmogljivosti, so druge že sposobne prispevati pomembne sile za operacije pod vodstvom Nata ter drugim partnerskim državam svetovati ter ponuditi usposabljanje in pomoč na različnih področjih.

Danes se v okviru EAPC 20 partneric redno posvetuje s 26 zaveznicami in sodeluje pri vprašanjih, ki zajemajo mnoge različne vidike obrambe in varnosti. Njihove vojaške sile se pogosto udeležujejo skupnih vaj in medsebojno sodelujejo, njihovi vojaki drug ob drugem služijo v mirovnih operacijah pod vodstvom Nata, zaveznice in partnerice pa sodelujejo v skupnem boju proti terorizmu. Ob koncu hladne vojne ne bi mogel nihče napovedati takšnega dramatičnega razvoja v evroatlantskem strateškem okolju.

Prvotni cilj partnerske politike Nata je bil podreti ovire in zgraditi varnost prek dialoga in sodelovanja. Danes so cilji zastavljeni precej višje, saj se partnerske države skupaj z Natom spopadajo z varnostnimi izzivi 21. stoletja, vključno s terorizmom, širjenjem orožja za množično uničevanje in propadlimi državami.

ZAVEZNICE IN PARTNERICE

V vseh teh letih se je partnerstvu pridružilo 30 držav – Albanija, Armenija, Avstrija, Azerbajdžan, Belorusija, Bolgarija, Češka, Estonija, Finska, Gruzija, Hrvaška, Irska, Kazahstan, Kirgiška republika, Latvija, Litva, Madžarska, Moldavija, Nekdanja jugoslovanska republika Makedonija*, Poljska, Romunija, Rusija, Slovaška, Slovenija, Švedska, Švica, Tadžikistan, Turkmenistan, Ukrajina in Uzbekistan.

Po letu 1997 so bili vzpostavljeni posebni odnosi z Rusijo in Ukrajino, in sicer s podpisom Ustanovne listine o medsebojnih odnosih, sodelovanju in varnosti med zvezo NATO in Rusijo oziroma Listine o posebnem partnerstvu med zvezo NATO in Ukrajino. Odnosi z Rusijo so se še okrepili z ustanovitvijo Sveta zveze NATO in Rusije leta 2002, v okviru katerega se zaveznice in Rusija srečujejo na enakopravni podlagi. V smeri poglobljanja in razširitve odnosov med Natom in Ukrajino je bil novembra 2002 sprejet Akcijski načrt zveze NATO in Ukrajine, ki podpira reformna prizadevanja Ukrajine na poti k popolni vključitvi v evroatlantske varnostne strukture.

Zavezništvu se je pridružilo deset partnerskih držav. Češka, Madžarska in Poljska so k zavezništvu pristopile leta 1999, leta 2004 pa so jim sledile Bolgarija, Estonija, Latvija, Litva, Romunija, Slovaška in Slovenija. Trenutno se na prihodnje članstvo pripravljajo tri države kandidatke – Albanija, Hrvaška in Nekdanja jugoslovanska republika Makedonija*.

Bosna in Hercegovina ter Srbija in Črna gora si prav tako prizadevata za članstvo v Partnerstvu za mir in Evroatlantskem partnerskem svetu. Nato podpira njuna prizadevanja, vendar je postavil pogoje, ki jih morata najprej izpolniti. Ti vključujejo polno sodelovanje z Mednarodnim kazenskim sodiščem za območje nekdanje Jugoslavije, zlasti prijetje Radovana Karadžića in Ratka Mladića, najbolj razvpih osumljencev vojnih zločinov. Med tem Nato že podpira obrambno reformo v Bosni in Hercegovini. Omejeno varnostno sodelovanje poteka tudi s Srbijo in Črno goro ter vključuje udeležbo vojaških častnikov in civilnih uslužbencev na Natovih orientacijskih tečajih, na katerih se seznanijo z zavezništvom, obvladovanjem kriznih razmer, operacijami za podporo miru in civilno-vojaškemu sodelovanjem.



Bistveni mehanizmi

Nato se s svojimi partnericami redno posvetuje v okviru Evroatlantskega partnerskega sveta (EAPC), ki zagotavlja celovit politični okvir za odnose s partnericami. Poleg tega lahko vsaka partnerica z zavezništvom oblikuje individualne odnose na podlagi Partnerstva za mir (PzM), programa praktičnih dejavnosti, v okviru katerega lahko partnerice izberejo svoje prednostne naloge sodelovanja. Oba bistvena mehanizma partnerstva sta postala ključna gradnika evroatlantske varnostne arhitekture.

Na zaporednih vrhunskih zasedanjih v Madridu (1997), Washingtonu (1999), Pragi (2002) in Carigradu (2004) so bili storjeni koraki za nadaljnjo poglobitev sodelovanja med zaveznici in partnericami. Te pobude so bile utemeljene na skupnih vrednotah in načelih, ki so podlaga sodelovanju, in so potrdile stalno zavezanost uresničevanju temeljnega cilja partnerstva: krepitev in širitev miru ter stabilnosti na evroatlantskem območju in tudi zunaj njega.

MEJNIKI V PARTNERSTVU

- 1991** Prvo zasedanje Severnoatlantskega sveta za sodelovanje
- 1994** Začetek Partnerstva za mir (PzM)
Ustanovijo se partnerske misije pri zvezi NATO;
Na vrhovnem poveljstvu zavezniških sil v Evropi (SHAPE) je ustanovljena partnerska koordinacijska celica
- 1995** Na SHAPE je ustanovljen mednarodni center za koordinacijo
- 1996** Partnerske države sodelujejo v silah pod vodstvom Nata, ustanovljenih za uresničevanje bosanskega mirovnega sporazuma
- 1997** Prvo zasedanje Evroatlantskega partnerskega sveta (EAPC) v Sintri na Portugalskem;
Na naslednjih vrhunskih zasedanjih Nata in EAPC v Madridu se okrepi operativna vloga PzM
- 1998** Ustanovitev Evroatlantskega centra za koordinacijo ukrepanja ob nesrečah in Evroatlantske enote za ukrepanje ob nesrečah
- 1999** Natu se pridružijo tri partnerice – Češka, Madžarska in Poljska;
Zavezništvo v svoj strateški koncept vključi

dialog in sodelovanje kot sestavna dela njegovih temeljnih varnostnih nalog;
Na washingtonskem vrhu je dogovorjeno, da se sprejmejo ukrepi za nadaljnjo širitev PzM in okrepitev njegove operativne vloge; Partnerske države napotijo svoje čete v Sile za Kosovo pod vodstvom Nata

- 2001** 12. septembra EAPC na svojem zasedanju obsodi teroristične napade na ZDA in se zaveže k boju proti nadlogi terorizma
- 2002** Na podlagi obsežne ocene pride na praškem vrhu do okrepitve EAPC in PzM;
Uveden je Partnerski akcijski načrt proti terorizmu
- 2003** Partnerske države prispevajo enote za Mednarodne sile za varnostno pomoč (ISAF) v Afganistanu, ki delujejo pod vodstvom Nata
- 2004** Natu se pridruži sedem partneric – Bolgarija, Estonija, Latvija, Litva, Romunija, Slovaška in Slovenija;
Na vrhunskem zasedanju v Carigradu se sprejmejo nadaljnji ukrepi za okrepitev partnerstva;
Uveden je Partnerski akcijski načrt za izgradnjo obrambnih institucij

Evroatlantski partnerski svet

Evroatlantski partnerski svet združuje članice in partnerice Nata – trenutno skupno 46 držav – v večstranski forum za redni dialog in posvetovanja o političnih in varnostnih vprašanjih. Prav tako služi kot politični okvir za individualne dvostranske odnose med Natom in državami, ki sodelujejo v Partnerstvu za mir.

Odločitev o ustanovitvi EAPC leta 1997 je bila odraz želje po preseganju dosežkov Severnoatlantskega sveta za sodelovanje in oblikovanju varnostnega foruma za okrepljeno in bolj operativno partnerstvo. Novi forum je bil ustanovljen kot odgovor na čedalje kompleksnejše odnose, ki so se oblikovali med partnericami v okviru programa PzM in med operacijo ohranjanja miru v Bosni in Hercegovini, kamor so bile leta 1996 napotene vojaške enote iz 14 partnerskih držav, da bi služile skupaj s kolegi iz zavezništva. To je dopolnjevalo vzporedne ukrepe za povečanje vloge Partnerstva za mir z zagotavljanjem močnejše udeležbe partnerskih držav pri odločanju in načrtovanju v celotnem spektru partnerskih dejavnosti. Ustanovitev EAPC je prav tako omogočila, da se v okvir partnerstva, ki je bil prvotno namenjen sodelovanju držav nekdanjega Varšavskega pakta, vključijo tudi neuvrščene zahodnoevropske države.

Poleg kratkotrajnih posvetovanj o aktualnih političnih in varnostnih vprašanjih potekajo v okviru EAPC tudi daljša posvetovanja in sodelovanje na številnih različnih področjih. Ta med drugim vključujejo obvladovanje kriznih razmer in operacije za podporo miru, regionalna vprašanja, nadzor oborožitve in vprašanja glede širjenja orožja za množično uničevanje, mednarodni terorizem, obrambna vprašanja (npr. načrtovanje, priprava proračuna, politika in strategija), civilnokrizno načrtovanje in pripravljenost na nesreče, sodelovanje na področju oborožitve, jedrske varnost, civilno-vojaško usklajevanje upravljanja zračnega prostora ter znanstveno sodelovanje.

EAPC lahko glede na posamezna obravnavana področja organizira bodisi srečanja med vsemi zaveznicami in partnericami ali srečanja v okviru manjših, toda odprtih delovnih skupin. Takšna prožnost je ključ do njegovega uspeha.

> Zasedanjem Evroatlantskega partnerskega sveta predseduje generalni sekretar Nata.



Večina partnerskih držav je vzpostavila diplomatske misije na sedežu Nata v Bruslju, ki prispevajo k lažji redni komunikaciji in omogočajo, da se opravijo posvetovanja, kadar koli je to potrebno. Zasedanja EAPC potekajo mesečno na ravni veleposlanikov, letno na ravni zunanjih in obrambnih ministrov in načelnikov obrambnih štabov ter občasno na vrhunski ravni. Z letom 2005 se bo začel letno sestajati nov varnostni forum EAPC na visoki ravni, ki bo razpravljal o pomembnih varnostnih vprašanjih in preučil možnosti, kako jih lahko Nato in partnerske države skupaj rešujejo na najboljši način.



Partnerstvo za mir

Namen Partnerstva za mir je na podlagi praktičnega sodelovanja in zavezanosti demokratičnim načelom, na katerih temelji zavezništvo, krepiti stabilnost, zmanjševati grožnje miru in graditi trdnejše varnostne odnose med posameznimi partnerskimi državami in Natom kakor tudi med partnerskimi državami samimi.

Bistvo programa PzM je partnerstvo, vzpostavljeno na individualni podlagi med Natom in vsako partnersko državo v skladu z njenimi potrebami in se uresničuje skupaj na taki ravni in s takim tempom, za kakršna se odloči vlada posamezne sodelujoče države. S Partnerstvom za mir se je razvilo vsestransko orodje za podporo pri uresničevanju ciljev in namenov PzM ter pretvarjanju zamisli v dejanja. Oblikovani instrumenti in pobude, opisani v nadaljevanju, zagotavljajo okvir za dvostranske in večstranske dejavnosti ter partnericam ponujajo učinkovite in pregledne programe v podporo njihovem sodelovanju z Natom.

Formalna podlaga Partnerstva za mir je Okvirni dokument, ki določa konkretne obveze za vsako partnersko državo. Vsaka partnerica sprejme številne daljnosežne politične obveznosti, in sicer se zaveže, da bo ohranjala demokratično družbo, spoštovala

načela mednarodnega prava, izpolnjevala obveznosti, ki izhajajo iz Ustanovne listine OZN, Splošne deklaracije človekovih pravic, Helsinške sklepne listine in mednarodnih sporazumov o razoroževanju in nadzoru nad oborožitvijo, da se bo vzdržala groženj z uporabo ali same uporabe sile proti drugim državam, da bo spoštovala obstoječe meje in reševala spore na miroljuben način. Partnerice se tudi posebej zavežejo, da se bodo zavzemale za preglednost pri načrtovanju in oblikovanju proračuna za nacionalno obrambo z namenom vzpostavitve demokratičnega nadzora nad oboroženimi silami in da bodo razvile zmogljivosti za skupno delovanje z Natom v mirovnih in humanitarnih operacijah. Okvirni dokument vsebuje tudi obvezo zaveznic, da se bodo posvetovala z vsako partnersko državo, ki bo zaznala neposredno ogroženost svoje ozemelske celovitosti, politične neodvisnosti ali varnosti – mehanizem, ki sta ga denimo uporabili Albanija in Nekdanja jugoslovanska republika Makedonija* med kosovsko krizo.

Partnerske države izberejo posamezne dejavnosti na podlagi svojih želja in zmožnosti in jih predstavijo zaveznicam v predstavitvenem dokumentu. Potem vsaka partnerska država skupaj z Natom oblikuje individualni partnerski program. Ti dvoletni programi so sestavljeni iz obsežnega nabora dejavnosti glede na specifične interese in potrebe posamezne države. Sodelovanje je osredotočeno zlasti na delo na področju obrambe, obrambno reformo in obvladovanje posledic obrambne reforme, vendar se dotika praktično slehernega področja Natove dejavnosti, vključno z obrambno politiko in načrtovanjem, civilno-vojaškimi odnosi, izobraževanjem in usposabljanjem, zračno obrambo, informacijskimi sistemi in sistemi zvez, obvladovanjem kriznih razmer in civilnokriznim načrtovanjem.

Na washingtonskem vrhu aprila 1999 so bile dane pomembne pobude za okrepitev operativne vloge Partnerstva za mir in zagotovitev večjega vključevanja partnerskih držav v proces načrtovanja in odločanja v okviru PzM. Te pobude so vključevale uvedbo koncepta operativnih zmogljivosti in vzpostavitev politično-vojaškega okvira. Prav tako je bil uveden program za razvoj izobraževanja in usposabljanja, ki partnerskim državam pomaga okrepiti operativne zmogljivosti z usposabljanjem in izobraževanjem njihovih oboroženih sil.



> Hrvaška je maja 2000 podpisala Okvirni dokument Partnerstva za mir.

Koncept operativnih zmogljivosti je bil oblikovan za izboljšanje sposobnosti sil zavezništva in partnerskih držav za skupno delovanje v operacijah PzM pod vodstvom Nata. Namen tega koncepta je zagotoviti večjo prožnost pri sestavljanju paketov sil, ki bodo oblikovani za vsak konkreten primer in bodo zagotavljali izvajanje ter podporo prihodnjim operacijam PzM pod vodstvom Nata. Mehanizem se osredotoča na sile in zmogljivosti, ki so potencialno na voljo za take operacije. Izboljšani delovni odnosi v mirnodobnem času, ki se vse bolj razvijajo med poveljstvi, štabi partnerskih držav in zavezništva ter med zavezniškimi in partnerskimi formacijami, omogočajo hitrejšo integracijo teh sil v sile pod vodstvom Nata. Na carigrajskem vrhu je bilo določeno, da se bodo v okviru uresničevanja koncepta operativnih zmogljivosti standardi interoperabilnosti in z njimi povezani mehanizmi ocenjevanja uskladili z ustreznimi Natovimi mehanizmi.

Politično-vojaški okvir določa načela, načine in druga vodila za vključevanje partnerskih držav v politično posvetovanje ter odločanje, operativno načrtovanje in režim poveljevanja. Na carigrajskem vrhu je bila poudarjena potreba po zgodnejšem vključevanju partneric v proces oblikovanja odločitev. Določbe tega okvirnega dokumenta se izvajajo v vseh operacijah s partnericami pod vodstvom Nata, uporabljajo pa se tudi kot splošne smernice za prispevke partneric k drugim dejavnostim Nata, na primer vajam in skladom PzM.

Za boljše vključevanje partnerskih držav v vsakdanje delo partnerstva so bili na različnih Natovih poveljstvih ustanovljeni štabni elementi PzM, popolnjeni s častniki iz partnerskih držav. Partnerska koordinacijska celica na operativnem poveljstvu Nata, ki ima svoj sedež v belgijskem Monsu, pomaga pri koordinaciji usposabljanja in vaj v okviru PzM. Poleg tega se lahko v mednarodnem centru za koordinacijo izvajajo dejavnosti informiranja in načrtovanja za vse države nečlanice Nata, ki prispevajo sile za operacije pod vodstvom Nata (*glej str. 23*).

Za učinkovitejše sodelovanje partnerskih sil z vojskami držav članic Nata v mirovnih operacijah imajo te v okviru procesa načrtovanja in preverjanja PzM (PARP) zagotovljeno usmerjanje v zvezi z zahtevami glede interoperabilnosti ali zmogljivosti. Ta proces je pomembno prispeval k tesnemu sodelovanju partnerskih držav v operacijah za podporo miru pod vodstvom Nata na Balkanu in v Afganistanu. Mehanizem PARP je zasnovan na podlagi Natovega lastnega sistema načrtovanja sil in je partnericam

ponujen kot izbirna možnost. O ciljih načrtovanja ali partnerskih ciljih se Nato dogovori z vsako sodelujočo državo posebej in nato z obsežnim ocenjevanjem ugotavlja napredek. Z leti so zahteve PARP postale kompleksnejše, obsežnejše in bolj povezane z izboljšanjem zmogljivosti, za katere so se odločile zaveznice same. Partnerice uporabljajo PARP tudi za razvoj učinkovitih, finančno sprejemljivih oboroženih sil, sposobnih za dolgotrajno oskrbo, ter za spodbujanje prizadevanj za širšo obrambno reformo. Ta mehanizem je na primer igral osrednjo vlogo pri obsežnih obrambnih reformah v Ukrajini (*glej str. 25*).

Številne pobude partnerstva pomagajo partnericam pri obvladovanju posledic obrambne reforme, zlasti politika skladov PzM (*glej okvir na str. 28*), ki ponuja praktično podporo za varno uničenje protipehotnih min in presežnega orožja ter za prekvalifikacijo vojaškega osebja in preoblikovanje vojaških baz.

> Helikopter švicarskih pripadnikov Kforja v letu nad Prištino, Kosovo: Spodbujanje sodelovanja v mirovnih operacijah pod vodstvom Nata je glavna naloga partnerstva.



Poglabljanje sodelovanja

Na praškem vrhu novembra 2002 so bili storjeni nadaljnji koraki pri poglabljanju sodelovanja med Natom in partnerskimi državami. Na podlagi obsežne ocene delovanja EAPC in Partnerstva za mir so bila dana priporočila za okrepitev političnega dialoga s partnericami in nadaljnje povečanje njihove udeležbe pri načrtovanju, vodenju ter nadziranju dejavnosti, v katerih sodelujejo.

V Pragi je bil uveden nov mehanizem sodelovanja, partnerski akcijski načrt. Prvi takšen mehanizem je bil Partnerski akcijski načrt proti terorizmu (*glej str. 15*). Druga nova pobuda je bil individualni partnerski akcijski načrt (IPAP), ki, namesto da bi črpal iz nabora dejavnosti, omogoča zavezništvu, da svojo pomoč zainteresiranim partnerskim državam, ki so zaprosile za bolj strukturirano podporo domačim reformam, zlasti na obrambnem in varnostnem področju, prilagodi glede na njihove specifične potrebe in okoliščine (*glej okvir*).

Na podlagi napredka, doseženega na praškem vrhu, so bili junija 2004 na carigraskem vrhu sprejeti nadaljnji ukrepi za okrepitev evroatlantskega partnerstva in za njegovo nadaljnjo prilagoditev, tako da bi lahko obravnaval ključna tematska vprašanja in upošteval potrebe ter zmožnosti posameznih partneric. Sprejet je bil partnerski akcijski načrt za izgradnjo obrambnih institucij, namenjen spodbujanju

in podpiranju partneric pri izgradnji učinkovitih in demokratično odgovornih obrambnih institucij (*glej str. 24*).

Možnosti partneric, da povečajo svoj prispevek k operacijam pod vodstvom Nata, se bodo povečale z zgodnejšim vključevanjem držav, ki prispevajo sile, v proces odločanja in z zagotavljanjem več možnosti za politična posvetovanja. Poleg tega se bo koncept operativnih zmogljivosti razširil, partnericam pa bo ponujena priložnost, da so zastopane na Poveljstvu zavezniških sil za preoblikovanje, ki je odgovorno za spodbujanje in nadziranje stalnega preoblikovanja zavezniških sil in zmogljivosti. To bo pripomoglo k spodbujanju večje vojaške interoperabilnosti med silami Nata in partnerskih držav ter preoblikovanja obrambnih mehanizmov v skladu z Natovimi lastnimi razvijajočimi se operativnimi vlogami in zmogljivostmi.

Sprejeta je bila tudi odločitev, da se poseben poudarek nameni sodelovanju s partnerskimi državami v dveh strateško pomembnih regijah, in sicer na Kavkazu (Armenija, Azerbajdžan in Gruzija) in v osrednji Aziji (Kazahstan, Kirgiška republika, Tadžikistan, Turkmenistan in Uzbekistan). Zveza NATO je za navedeni regiji določila posebnega predstavnika in dva častnika za zvezo. Njihova naloga je pomagati in svetovati pri uresničevanju

ustreznih vidikov individualnih partnerskih akcijskih načrtov, kadar je to primerno, in partnerskih akcijskih načrtov za izgradnjo obrambnih institucij ter proti terorizmu ter pri sodelovanju, osredotočenem na mehanizem PARP.

Več informacij:

www.nato.int/issues/eapcl/index.html

www.nato.int/issues/pfpl/index.html

INDIVIDUALNI PARTNERSKI AKCIJSKI NAČRTI

Individualni partnerski akcijski načrti (IPAP), uvedeni na praškem vrhu novembra 2002, so odprti za države, ki imajo politično voljo in so sposobne poglobiti svoje odnose z zvezo NATO. Taki načrti se oblikujejo za obdobje dveh let in so namenjeni združevanju vseh različnih mehanizmov sodelovanja med partnerico in zavezništvom, pri čemer spodbujajo bolj ciljno usmerjene dejavnosti in tako zagotovijo boljšo podporo prizadevanjem partneric za domačo reformo.

Individualni partnerski akcijski načrt bi moral jasno opredeliti cilje in prednostne naloge sodelovanja posamezne partnerice ter zagotoviti, da so različni mehanizmi, ki se uporabljajo, neposredno usklajeni s temi prednostnimi nalogami. Zveza NATO bo vsaki partnerici, glede na njene specifične razmere, konkretno svetovala o ciljih reforme. Okrepljen politični dialog o pomembnih vprašanjih je lahko sestavni del procesa IPAP. Individualni partnerski akcijski

načrti bodo omogočili tudi lažje usklajevanje dvostranske pomoči, ki jo zagotavljajo posamezne zaveznice in partnerice, ter lažje usklajevanje prizadevanj z drugimi ustreznimi mednarodnimi institucijami.

Cilji, zajeti v individualnih partnerskih akcijskih načrtih, se nanašajo na splošne kategorije političnih in varnostnih vprašanj, na obrambna, varnostna in vojaška vprašanja, obveščanje javnosti, znanost in okolje, civilnokrizno načrtovanje ter na upravna vprašanja in vprašanja fizične varnosti ter virov.

Novembra 2004 je postala Gruzija prva država, ki je izdelala individualni partnerski akcijski načrt skupaj z Natom. Trenutno so v pripravi individualni partnerski akcijski načrti z Azerbajdžanom in Uzbekistanom. Zanimanje za takšen načrt je izrazila tudi Armenija.

> Evroatlantsko partnerstvo se je dodatno okrepilo na vrhu v Carigradu junija 2004.



Varnostni dialog in sodelovanje

Hkrati z razvojem varnostnega okolja se razvija tudi evroatlantsko partnerstvo, zato da bi se lahko ukvarjalo s celo vrsto varnostnih vprašanj, ki so bistvenega pomena za zaveznice in za partnerice. V tem okviru potekajo redne izmenjave mnenj o razvoju varnostnih razmer na Balkanu in v Afganistanu, kjer so skupaj nameščene zavezniške ter partnerske mirovne enote. Sprejemajo se pobude za spodbujanje in usklajevanje praktičnega sodelovanja ter izmenjave strokovnega znanja in izkušenj na ključnih področjih, kot sta boj proti terorizmu ter reševanje zadev v zvezi s širjenjem orožja za množično uničevanje in osebne oborožitve ter lahkega orožja.

Mnoge varnostne izzive je mogoče najbolje reševati s tesnim sodelovanjem s sosednjimi državami. EAPC in program PzM predstavljata tudi okvir, znotraj katerega je mogoče spodbujati in podpirati sodelovanje pri ključnih vprašanjih med partnerskimi državami na regionalni ter podregionalni ravni, zlasti v jugovzhodni Evropi, na Kavkazu in v osrednji Aziji.

Boj proti terorizmu

Boj proti terorizmu je danes ena najpomembnejših prednostnih nalog zveze NATO. Napadi na Združene države 11. septembra 2001 so privedli do tega, da se je Nato prvič v zgodovini skliceval na 5. člen (člen ustanovne pogodbe zavezništva, ki govori o kolektivni obrambi). Nato in veleposlaniki partnerskih držav so se že takoj naslednji dan zbrali na sestanku, na katerem so brezpogojno obsodili napade in se zavezali, da se bodo z vsemi močmi bojevali proti nadlogi terorizma.

"Zgroženi smo nad temi barbarskimi dejanji in jih brezpogojno obsojamo. Ta dejanja so napad na naše skupne vrednote. Ne bomo dovolili, da nam te vrednote ogrožajo tisti, ki sledijo poti nasilja. Zavezujemo se, da bomo storili vse za boj proti nadlogi terorizma. Enotni smo v svojem prepričanju, da bodo prevladali ideali partnerstva in sodelovanja."

(Izjava EAPC, 12. september 2001)

Solidarnost, ki so jo tistega dne izrazile članice EAPC – od Severne Amerike in Evrope do osrednje Azije – in sodelovanje, ki se vse odlej izpričuje v boju proti terorizmu, kažeta, kako se je z Natovimi partnerskimi pobudami ustvarila podlaga za resnično evroatlantsko varnostno kulturo.

Skupna odločenost združiti sile proti teroristični grožnji je dobila konkretno obliko z uvedbo partnerskega akcijskega načrta proti terorizmu na praškem vrhu. Ta akcijski načrt ponuja okvir za sodelovanje in izmenjavo strokovnega znanja ter izkušenj na tem področju prek političnega posvetovanja in praktičnih ukrepov. Vodi k boljši izmenjavi obveščevalnih podatkov in sodelovanju na področjih, kot so varnost na mejah, usposabljanje ter vaje, povezane s terorizmom, in razvoj zmogljivosti za obrambo pred terorističnimi napadi ali za soočenje s posledicami takih napadov (glej str. 32). Prav tako spodbuja dejavnosti za zagotovitev fizičnega varovanja in varnega uničenja odvečnega streliva ter osebne oborožitve in lahkega orožja, kot so ročni metalci raket ter granat.

Spopadanje s problemi širjenja orožja

Orožje za množično uničevanje

Preprečevanje širjenja orožja za množično uničevanje (OMU) je eden glavnih varnostnih izzivov 21. stoletja. Pri doseganju ciljev zavezništva na področju neširjenja igra posebno vlogo Natov dialog s partnericami. Zaupanje in odgovornost sta nujna pogoja za uspešnost prizadevanj za neširjenje, doseči pa ju je mogoče le z odprtostjo in preglednostjo.

Zavezništvo si prek posvetovanj s partnericami prizadeva povečati skupno razumevanje in izmenjavo informacij glede vprašanj, povezanih s širjenjem orožja. Takšna posvetovanja, ki obravnavajo tako politična kot vojaška prizadevanja in na katerih sodelujejo zunanja ter obrambna ministrstva, koristno prispevajo h krepitvi zaupanja. Poleg tega imajo številne partnerske države bogate izkušnje, kar zadeva pripravljenost na nepredvidljive razmere v zvezi z OMU, in lahko zato pomembno podpirajo ter krepijo skupna prizadevanja na tem področju.

Specifična vprašanja so bila obravnavana na več seminarjih in delavnicah. Na njih so med drugim potekale poglobljene razprave o spoznanjih in izkušnjah, pridobljenih v luči takratnih aktualnih groženj z antraksom, na katerih so bile na podlagi izkušenj iz Združenih držav ter drugod jeseni leta 2001 opredeljene nekatere od ključnih točk načrtovanja za ukrepanje ob nepredvidljivih razmerah. Še ena tema obravnave so bili problemi, povezani z nevarnostmi za okolje, in drugi medicinsko-operativni izzivi.



> Širjenje orožja za množično uničevanje predstavlja v 21. stoletju resen varnostni izziv.

Delavnice EAPC o potencialnih tveganjih, povezanih z biološkim in kemičnim orožjem, so partnericam omogočile izmenjavo informacij in oblikovanje najboljših praks. Na delavnicah potekajo razprave o raziskavah in razvoju novih zmogljivosti in opreme, namenjene zaščiti pred agensi množičnega uničevanja, s čimer se omogoča lažje razumevanje najboljših načinov za povečanje splošne pripravljenosti.

Strokovnjaki za razorožitev iz držav članic Nata in partnerskih držav so imeli priložnost obravnavati politične ter obveščevalne vidike širjenja OMU. Posvetovanja so bila osredotočena na nekatere glavne trende širjenja in so vključevala predstavitve regionalnih pogledov držav nečlanic EAPC (Kitajske, Japonske, Izraela in Južne Koreje). Partnerice so si izmenjale informacije o praksah za nadzor izvoza in uresničevanju nedavnih pobud o neširjenju, kakršna je denimo Resolucija 1540 Varnostnega sveta OZN.

Članice zaveznitva so tudi seznanile partnerice o Natovih dejavnostih na specifičnem področju obrambe pred kemičnim, biološkim, radiološkim in jedrskim (KBRJ) orožjem, zlasti o ustanovitvi in napotitvi Natovega bataljona za obrambo pred KBRJ orožjem.

Ukrepi proti minam in osebni oborožitvi

Nevarnosti, ki izvirajo iz širjenja poceni vojaškega orožja, ki se glede ciljev uporablja nerazlikovalno, so postale osrednji vir naraščajoče mednarodne zaskrbljenosti. Osebna oborožitev je zlahka dostopna in preprosta za uporabo, zato kot takšna prispeva k podžiganju in podaljševanju oboroženih konfliktov. Vse prepogosto so tarče in žrtve povečanega nasilja civilisti. Po podatkih Združenih narodov in drugih virov je bilo v 90. letih med štirimi milijoni smrtnih žrtev vojne 90 odstotkov civilistov, od tega 80 odstotkov žensk in otrok. Ocenjuje se, da je na svetu več kakor pol milijarde kosov osebne oborožitve in lahkega orožja, se pravi en kos na vsakih 12 ljudi. Zaradi uporabe takšnega orožja vsak dan umre več kakor 1000 ljudi. Kar zadeva protipehotne mine, naj bi jih bilo po ocenah po vsem svetu v zemlji zakopanih skupno 100 milijonov. V povprečju kopenska mina eksplodira vsakih 22 minut, pri čemer je zaradi tega vsako leto ubitih ali poabljenih okrog 26.000 ljudi.

Na svetovni, regionalni in lokalni ravni so bile sprožene večstranske pobude za reševanje problematike širjenja osebne oborožitve in obravnavanje potrebe po humanitarni akciji proti minam. Nato in partnerske države poskušajo ta prizadevanja dopolniti tako, da pri reševanju teh izzivov na evroatlantskem območju uporabljajo politično-vojaško znanje in izkušnje partnerstva.

> Širjenje osebne oborožitve in lahkega orožja je v središču naraščajoče mednarodne zaskrbljenosti.



EAPC je ustanovil ad hoc delovno skupino za osebno oborožitev in lahko orožje, ki predstavlja forum za izmenjavo informacij o najboljših načinih nadzora nad prenosom takšnega orožja, na primer z nacionalnim nadzorom izvoza ter mehanizmi uveljavljanja. Program PzM si prav tako prizadeva za pospeševanje usposabljanja na področju upravljanja zalog in varnega skladiščenja, odstranjevanja ter uničevanja odvečnih zalog in zbiranja ter uničevanja orožja med mirovnimi operacijami. Poleg tega se posameznim državam na zahtevo zagotavlja pomoč skladno z njihovimi specifičnimi potrebami in okoliščinami.

Vprašanje kopenskih min se obravnava znotraj iste delovne skupine ter v okviru programa PzM. Seminarji in delavnice so se osredotočili na posebne vidike tega problema. Poleg tega, da so za humanitarno razminiranje na terenu v prvi vrsti odgovorne Službe Združenih narodov za razminiranje, so Natove in partnerske vojaške enote, nameščene v mirovnih operacijah na Balkanu in v Afganistanu, redno pomagale civilnim organizacijam pri prizadevanjih za humanitarno razminiranje. Na Balkanu je bilo očiščenih 26 milijonov kvadratnih metrov površin, v Afganistanu pa sile ISAF pomagajo pri odstranjevanju kopenskih min na kabulskem mednarodnem letališču in drugod po celotnem območju svojega delovanja.

Leta 2000 je bil vzpostavljen mehanizem skladov PzM (*glej str. 28*), ki naj bi usmerjal sredstva držav donatork za podporo dejavnostim uničevanja protipehotnih min. Do decembra 2004 je bilo uničenih več kakor dva milijona protipehotnih min, v prihodnosti pa je predvidenih še več projektov. Od tedaj se je obseg politike skladov PzM razširil, tako da zdaj zajema tudi uničenje odvečnega streliva ter osebne oborožitve in lahkega orožja.

> Natove in partnerske mirovne enote pogosto pomagajo v prizadevanjih za humanitarno razminiranje.





DRŽAVE ČLANICE NATA



Belgija (1)



Bolgarija (2)



Kanada (3)



Češka (4)



Danska (5)



Estonija (6)



Francija (7)



Nemčija (8)



Grčija (9)



Madžarska (10)



Islandija (11)



Italija (12)



Latvija (13)



Litva (14)



Luksemburg (15)



Nizozemska (16)



Norveška (17)



Poljska (18)



Portugalska (19)



Romunija (20)



Slovaška (21)



Slovenija (22)



Španija (23)



Turčija (24)



Združeno kraljestvo (25)



Združene države Amerike (26)



PARTNERSKE DRŽAVE



Albanija (27)



Armenija (28)



Avstrija (29)



Azerbajdžan (30)



Belorusija (31)



Hrvaška (32)



Finska (33)



Gruzija (34)



Irska (35)



Kazahstan (36)



Kirgiška republika (37)



Moldavija (38)



Rusija (39)



Švedska (40)



Švica (41)



Tadžikistan (42)



Nekdanja jugoslovanska republika
Makedonija* (43)



Turkmenistan (44)



Ukrajina (45)



Uzbekistan (46)

* Turčija priznava Republiko Makedonijo z njenim ustavnim imenom.

Operacije za podporo miru

> Partnerske države pomembno prispevajo k Mednarodnim silam za varnostno pomoč v Afganistanu.



Partnerske države so odigrale ključno vlogo v operacijah za podporo miru pod Natovim vodstvom na Balkanu, danes pa prav tako pomembno prispevajo k Natovi misiji v Afganistanu. Sodelovanje partnerskih držav v teh operacijah krepi varnost na evroatlantskem območju in zunaj njega. Partnerskim silam omogoča, da pridobijo praktične izkušnje s sodelovanjem z zavezniškimi silami pri obnovi stabilnosti na kriznih območjih. Prav tako prispeva k temu, da se članice zavezništva razbremenijo čedalje večjega števila nalog. Poleg tega vključevanje partnerskih držav v operacije pod Natovim vodstvom poudarja širše mednarodno soglasje glede zagotavljanja pomoči pri obvladovanju kriz in preprečevanju širjenja nestabilnosti.

Vojaki iz velikega števila partnerskih držav so se že navadili, da svoje naloge opravljajo skupaj s kolegi iz držav članic Nata in pri tem spoznavajo, kako zavezništvo deluje v kompleksnih in težkih okoliščinah. To je bolj kot kateri koli drugi dejavniki pomembno prispevalo k izboljšanju odnosov in krepitvi zaupanja in razumevanja med vojaškimi silami, ki so vse do konca hladne vojne sestavljale medsebojno sovražna si zavezništva, ki so bila na razdeljeni celini naperjena drugo proti drugemu. Danes zveza NATO in njene partnerske države medsebojno sodelujejo pri spopadanju z izzivi 21. stoletja.

Misija v Afganistanu

Nato vodi Mednarodne sile za varnostno pomoč (ISAF) v Afganistanu od avgusta 2003. Naloga teh sil z mandatom ZN je pomagati afganistanskim oblastem v prizadevanjih za vzpostavitev miru in stabilnosti v državi, ki okreva po dveh desetletjih državljanske vojne, ter preprečiti, da bi se njeno ozemlje znova uporabljalo kot oporišče za teroriste.

Prvotno je bilo območje operacij ISAF omejeno na Kabul in okolico, na podlagi novega mandata ZN pa se je razširilo tudi na območja zunaj glavnega mesta. Navzočnost sil ISAF se je postopoma širila proti severu države z ustanovitvijo ekip za obnovo provinc (PRT) – ekip, sestavljenih iz civilnega in vojaškega osebja, ki delujejo v provincah z namenom razširitve oblasti centralne vlade ter pospeševanja razvoja in obnove. Priprave na nadaljnjo širitev na območja zahodno od Kabula so se začele jeseni leta 2004. Poleg tega so bile za osem tednov nameščene dodatne enote za podporo volilnemu procesu med predsedniškimi volitvami, ki so potekale oktobra 2004, in med pripravi nanje.

Septembra 2004 je v silah ISAF sodelovalo deset partnerskih držav, pri čemer so nekatere prispevale dragocene specializirane sile, kot so vojaška policija in ekipe za razminiranje. Še več, partnerske države iz

osrednje Azije so pomembno pomagale pri zagotavljanju logistične oskrbe sil ISAF, saj mora oprema prečkati več partnerskih držav, preden prispe v Afganistan. Z odnosi, vzpostavljenimi prek Partnerstva za mir, se je ustvarila podlaga, na kateri zaveznice sklepajo dvostranske sporazume o prevozu materiala prek teh držav in razporeditvi sil ter zalog na njihovih ozemljih. Tako sta na primer Nemčija in Uzbekistan sklenila formalni sporazum o uporabi vojaškega letališča v Termezu ob meji z Afganistanom za vzpostavitev zračnega mostu s Kabulom in severnimi predeli Afganistana, sporazum med Nizozemsko in Kirgiško republiko omogoča oskrbovanje nizozemskih lovskih letal F-16 z letališča v Biškeku, Franciji pa podoben sporazum s Tadžikistanom omogoča upravljanje logističnega središča v Dušanbeju. Glede na raznovrstno etnično sestavo Afganistana imajo nekatere partnerske države osrednje Azije tudi vpliv na pomembne lokalne akterje, ki ga lahko uporabijo v podporo ciljem ISAF.

Vrsta pomoči, ki jo operaciji ISAF, ki daleč presega Natovo tradicionalno področje delovanja, zagotavljajo partnerice, je eden od razlogov, zakaj je partnerstvo za zavezništvo tako pomembno.

Operacije na Balkanu

Vse od začetne namestitve sil v okviru prve mirovne misije zavezništva v Bosni in Hercegovini so partnerske države sestavni del operacij za podporo miru pod vodstvom Nata na Balkanu. V teh letih so partnerske države in druge države nečlanice Nata prispevale kar 10 odstotkov enot, ki so sodelovale v operacijah za podporo miru pod vodstvom Nata v Bosni in Hercegovini, in 18 odstotkov mirovnih enot, ki so sestavljale Sile za Kosovo (KFOR).

Bosna in Hercegovina

Enote iz 14 partnerskih držav so bile del Sil za uresničitev (IFOR), ki so bile napotene v Bosno in Hercegovino po podpisu daytonskega mirovnega sporazuma 14. decembra 1995. Naloga Iforja, ki je od Združenih narodov prejel mandat za uresničevanje vojaških vidikov mirovnega sporazuma, je bila zagotoviti konec sovražnosti v državi, razdejani zaradi vojne, ločiti oborožene sile dveh na novo nastalih entitet (Federacije Bosne in Hercegovine ter Republike Srbske) in prenesti ozemlje med obema entitetama.

Ifor so decembra 1996 zamenjale manj številčne Stabilizacijske sile (SFOR). Poleg odvratanja ponovnega začetka sovražnosti in spodbujanja razmer, v katerih bi se lahko nadaljeval mirovni proces, je bila naloga Sforja razširjena, tako da je vključevala podporo civilnim agencijam, ki so



> Švedski pripadnik Sforja in njegov pes iščeta morebitne mine.

sodelovale v prizadevanjih mednarodne skupnosti za izgradnjo trajnega miru v državi. Mirovne enote so pomagale beguncem in razseljenim osebam pri vračanju na njihove domove in prispevale k preoblikovanju bosanske vojske. S postopnim izboljšanjem varnostnih razmer se je postopno zmanjševalo tudi število pripadnikov mirovnih enot v državi, in sicer s 60.000, kolikor jih je bilo nameščenih na začetku, na okoli 7000 leta 2004.

Operacija pod vodstvom Nata v Bosni in Hercegovini se je zaključila decembra 2004, ko so bile naloge vzdrževanja varnosti prenesene na nadaljevalno misijo pod vodstvom Evropske unije. Uspešna izpolnitev naloge Sforja priča o smotrnosti širokega in dolgoročnega pristopa k ohranjanju miru ter obnovi. Je tudi dokaz potrpežljivosti in vztrajnosti, ki so ju v prejšnjem desetletju izkazovale zaveznice ter partnerske države na celotnem območju Balkana in ju še vedno izkazujejo v zvezi s Kosovom.

Ukinitve sil SFOR ni pomenila konca Natovega udejstvovanja v Bosni in Hercegovini. Nato je obdržal svoja vojaška poveljstva v državi in se osredotočil na pomoč bosanskim oblastem pri obrambni reformi in pripravah na članstvo v Partnerstvu za mir. Prav tako je dejaven v boju proti terorizmu, pri aretacijah oseb, osumljenih vojnih zločinov, in pri zbiranju obveševalnih podatkov.

Kosovo

Mirovne sile pod vodstvom Nata so bile napotene v srbsko pokrajino Kosovo, potem ko so 78-dnevni zračni napadi zavezništva na cilje v Zvezni republiki Jugoslaviji prisilili Miloševićev režim k pristanku na zahteve mednarodne skupnosti, da umakne srbske sile s Kosova, ustavi nasilno zatiranje kosovskih Albancev in dovoli vrnitev beguncev.

S sklenitvijo vojaško-tehničnega sporazuma med Natom in jugoslovanskimi poveljniki so bile junija 1999 na Kosovo z mandatom ZN napotene Sile za Kosovo (KFOR). Njihova naloga je odvrniti obnovljene sovražnosti, vzpostaviti varno okolje ter podpirati mednarodna humanitarna prizadevanja in delo Začasne misije ZN na Kosovu (UNMIK).

Na višku svoje moči, ob začetni namestitvi, je Kfor štel skupaj okrog 43.000 pripadnikov. Postopoma se je njihovo število več kot prepolovilo. Oktobra 2004 je Kfor sestavljalo 18.000 pripadnikov iz večine držav članic Nata, devetih partnerskih držav in dveh nečlanic Nata – Argentine in Maroka.

Kfor v tesnem sodelovanju z misijo UNMIK pomaga na Kosovu graditi varno okolje, v katerem je mogoče z mednarodno pomočjo spodbujati rast demokracije. V pokrajini trenutno poteka civilna obnova, znova pa se je vzpostavila določena mera varnosti in normalnega življenja. Vendar, kot je pokazal izbruh medetničnega nasilja marca 2004, na Kosovu še vedno obstajajo veliki izzivi in nenehna potreba po močni vojaški navzočnosti.

Skupno delovanje

Eden ključnih ciljev Partnerstva za mir je oblikovati takšne sile partnerskih držav, ki bodo sposobne sodelovati s silami Nata pri mirovnih dejavnostih (*glej tudi str. 10–11*). Dvostranski programi in vojaške vaje pomagajo partnerskim državam pri oblikovanju sil, ki so sposobne sodelovati v mirovnih dejavnostih skupaj s silami Nata. Bistvenega pomena sta znanje angleščine kot glavnega jezika sporazumevanja in doseganje interoperabilnosti. Vojaške sile partnerskih držav se vedno bolj prilagajajo operativnim standardom, s katerimi je mogoče zagotoviti učinkovitost na terenu, ter prevzemajo postopke in sisteme, združljive s tistimi, ki jih uporablja Nato. V zvezi s tem ima pomembno vlogo koncept operativnih zmogljivosti. Partnerska koordinacijska celica, ustanovljena na SHAPE leta 1994, podpira Natovi strateški poveljstvi pri koordinaciji usposabljanja in vaj v okviru PzM.

Sodelovanje partneric in drugih držav nečlanic Nata v operacijah za podporo miru pod vodstvom Nata poteka na podlagi politično-vojaškega okvira. Za lažji potek sodelovanja skrbi Mednarodni center za koordinacijo, ustanovljen na SHAPE oktobra 1995 z namenom, da zagotovi informiranje in načrtovanje za vse države nečlanice Nata, ki prispevajo sile. Individualna udeležba različnih držav poteka v skladu s finančnim in tehničnim sporazumom, ki ga skleneta vsaka sodelujoča država in Nato, potem ko se ocenijo predlagani prispevki k takšnim operacijam. Vsaka partnerska država prevzame odgovornost za napotitev svojih kontingentov in za zagotavljanje podpore, potrebne za njihovo učinkovito delovanje. V nekaterih primerih podporo na dvostranski podlagi zagotovi tudi država članica Nata.

Čeprav večina držav nečlanic Nata, ki prispevajo enote za mirovne operacije pod vodstvom Nata, sodeluje v programu PzM in prihaja iz Evrope, je več držav, ki prispevajo enote, z drugih celin, pri čemer nekatere nimajo vzpostavljenih formalnih odnosov z zavezništvom. Od južnoameriških držav je Argentina prispevala mirovne enote tako za Sfor kot za Kfor, prav tako pa je svoje enote za Sfor prispeval Čile. Med državami, ki sodelujejo v Natovem Sredozemskem dialogu, sta Jordanija in Maroko prispevala

mirovne enote za Sfor in Kfor, egiptovske mirovne enote pa so delovale v silah pod vodstvom Nata v Bosni in Hercegovini. Prav tako je večji kontingent za Kfor prispevala še ena arabska država, Združeni arabski emirati. Kar zadeva jugovzhodno Azijo, je Malezija s svojimi silami sodelovala tako v Lforju kot v Sforju. V okviru programov izmenjave z Združenim kraljestvom sta v mirovne enote na Balkanu napotili svoje vojake Avstralija in Nova Zelandija. Manjša ekipa novozelandske vojske prav tako služi v enotah ISAF.



Ruske mirovne enote

Rusija je več kot sedem let, vse do umika svojih enot iz sil SFOR in KFOR poleti leta 2003, med vsemi državami nečlanicami Nata prispevala največje kontingente za mirovne sile na Balkanu, kjer so ruski vojaki delovali skupaj s kolegi iz zavezništva in drugih partnerskih držav in tako podpirali prizadevanja mednarodne skupnosti za izgradnjo trajne varnosti in stabilnosti na tem območju.

Ruske mirovne enote so bile v Bosno in Hercegovino prvič napotene januarja 1996, kjer so v okviru več-nacionalne brigade v severnem sektorju izvajale dnevne patrulje in varnostne kontrole ter pomagale pri obnovi in humanitarnih nalogah. Potem ko je Rusija odigrala pomembno diplomatsko vlogo pri zaustavitvi kosovskega konflikta in kljub različnim stališčem glede Natovih zračnih napadov leta 1999, so bile ruske enote junija 1999 napotene na Kosovo, kjer so kot del mednarodnih brigad delovale na vzhodu, severu in jugu pokrajine ter pomagale pri upravljanju prišinskega letališča in zagotavljale sanitetne zmogljivosti ter storitve.

Obrambna reforma

S koncem obdobja hladne vojne je izginila nevarnost spopada med Vzhodom in Zahodom. Prav tako je izginila potreba po številčnih oboroženih silah in ogromnih zalogah orožja ter streliva. Številni so pričakovali mirovno dividendo zaradi zmanjšanja izdatkov za obrambo. Vendar pa izvajanje obrambnih reform ni niti poceni niti preprosto. Poleg tega so se članice Nata in partnerske države kmalu začele soočati z novimi varnostnimi izzivi in svoje oborožene sile prilagajati spremenjenemu varnostnemu okolju, kar bo neizogibno vplivalo na gospodarstvo.

Države članice Nata postopno zmanjšujejo količine vojaškega osebja, opreme in baz ter svoje sile preoblikujejo tako, da se bodo lahko bolje odzivale na obrambne potrebe današnjega časa. Mnoge partnerske države so šele na začetku izvajanja tega dolgotrajnega in zahtevnega procesa, pri čemer jim pogosto primanjkuje sredstev ter potrebnega znanja in izkušenj. Pred njimi je zastrašujoča naloga prestrukturiranja in prekvalifikacije vojaških sil, ki so bile nekdaj del močno militariziranega okolja, danes pa zaradi demokratičnih sprememb niso več finančno sprejemljive ali primerne. Te države morajo pri preoblikovanju svojih oboroženih sil pomembno pozornost prav tako nameniti razvoju zmogljivosti, ki bi jim omogočile učinkovito sodelovanje pri obvladovanju kriznih razmer in v mirovnih operacijah na evroatlantskem območju. Pomemben vidik obrambne reforme je tudi zagotovitev ustreznega obvladovanja njenih posledic.

Eden najpomembnejših prispevkov Partnerstva za mir je Proces načrtovanja in preverjanja PzM (PARP, glej str. 11), katerega mehanizmi določanja ciljev in preverjanja, dopolnjeni s programi, ki jih na dvostranski podlagi oblikujejo Nato in posamezne partnerske države, omogočajo državam članicam Nata ter zahodnoevropskim partnericam izmenjavo znanja in izkušenj ter zagotavljanje pomoči pri reševanju obsežnih konceptualnih in praktičnih problemov v zvezi z obrambno reformo.

Spodbujanje obsežne obrambne reforme

Izgradnja učinkovitih institucij

Učinkovite in uspešne državne obrambne institucije pod civilnim ter demokratičnim nadzorom so temeljnega pomena za stabilnost na evroatlantskem območju in bistvene za mednarodno varnostno sodelovanje. Prav zato je bil na carigraskem vrhu junija 2004 uveden nov partnerski akcijski načrt za izgradnjo obrambnih institucij, ki so ga podprli voditelji držav in vlad držav članic EAPC.

Namen tega novega mehanizma je krepiti prizadevanja partnerskih držav za začetek in nadaljevanje izvajanja reforme ter prestrukturiranje obrambnih institucij zaradi zadovoljevanja domačih potreb in izpolnjevanja mednarodnih obveznosti. Opredeljuje skupne cilje za delo partnerstva na tem področju, spodbuja izmenjavo ustreznih izkušenj ter pomaga pri prilagajanju in usmerjanju dvostranskih programov obrambne ter varnostne pomoči.

Cilji akcijskega načrta vključujejo: učinkovite in pregledne mehanizme demokratičnega nadzora obrambnih dejavnosti, civilno udeležbo pri oblikovanju obrambne in varnostne politike, učinkovit ter pregleden zakonodajni in sodni nadzor nad delovanjem obrambnega sektorja, obsežno ocenjevanje varnostnih tveganj ter zahtev nacionalne obrambe, skladno z razvijanjem in vzdrževanjem sprejemljivih in interoperabilnih zmogljivosti, optimiziranje upravljanja obrambnih ministrstev ter drugih služb, ki imajo povezane strukture sil, skladnost z mednarodnimi standardi in praksami na obrambnem področju, vključno z nadzorom izvoza, učinkovite ter pregledne postopke financiranja, načrtovanja in dodeljevanja sredstev na obrambnem področju, učinkovito upravljanje obrambnih izdatkov ter socialno-ekonomskih posledic prestrukturiranja obrambe, učinkovite in pregledne kadrovske strukture ter prakse v obrambnih silah in učinkovito mednarodno sodelovanje ter dobre sosedske odnose na obrambnem in varnostnem področju.

Pri uresničevanju akcijskega načrta se bodo v največji meri uporabljali obstoječi instrumenti in mehanizmi EAPC ter PzM. Mehanizem PARP se bo uporabljal kot glavni instrument za uresničevanje ciljev akcijskega načrta in bo v ta namen ustrezno prirejen. Za učinkovito uresničevanje je potrebno skupno razumevanje standardov in konceptov, ki se nanašajo na obrambo, upravljanje obrambe in obrambno reformo. Doseganje takšne "konceptualne" interoperabilnosti zahteva večje naložbe v izobraževanje in večje prizadevanje za izmenjavo ustreznega znanja ter izkušenj med zaveznicami in partnericami.

Študija primera: Ukrajina

Program sodelovanja, ki ga je Nato razvil z Ukrajino na področju obrambne reforme, je obsežnejši od vseh podobnih programov s katero koli drugo partnersko državo. Je dokaz širokega spektra dejavnosti sodelovanja, ki so na voljo partnerskim državam na tem področju.

Ko je Ukrajina leta 1991 razglasila neodvisnost, je nasledila dele vojaške strukture in oboroženih sil nekdanje Sovjetske zveze. Zvezo NATO je zaprosila za pomoč pri preoblikovanju svojih vojaških zmogljivosti, podedovanih iz časov hladne vojne, v manjše, sodobne in učinkovitejše sile, ki bodo lahko zadovoljile njene nove potrebe po varnosti ter podpirale njeno vlogo države, ki dejavno prispeva k evropski stabilnosti in varnosti. V zvezi s tem so prednostne naloge Nata usmerjene v krepitev demokratičnega in civilnega nadzora nad ukrajinskimi

oboroženimi silami ter izboljšanje njihove interoperabilnosti s silami Nata.

Po pridružitvi Partnerstvu za mir leta 1994 je lahko Ukrajina na podlagi okrepljenih stikov in sodelovanja z Natom intenzivno uporabljala nasvete ter praktično pomoč. Sodelovanje se je okrepilo s podpisom Listine o posebnem partnerstvu med zvezo NATO in Ukrajino leta 1997. Leto pozneje je bila ustanovljena skupna delovna skupina za obrambno reformo, ki omogoča posvetovanje in praktično sodelovanje na področju reform obrambnega ter varnostnega sektorja. Aprila 1999 je bil v Kijevu ustanovljen Natov Urad za zvezo, katerega namen je podpirati omenjena prizadevanja za reformo obrambnega sistema.

Sodelovanje v Partnerstvu za mir koristi Ukrajini pri njenih prizadevanjih za reformo in izboljšanje interoperabilnosti. Mehanizem PARP je zlasti pomemben zato, ker je pripomogel k opredelitvi ključnih zahtev za ustrezno obrambno načrtovanje. Ključna elementa pri tem sta bila tehnična pomoč in svetovanje pri izvedbi obrambne ocene, s katero si je Ukrajina pomagala pri izdelavi načrta za obrambno reformo. Takšna obrambna ocena je kompleksen, ciljno usmerjen analitičen proces, ki je namenjen opredelitvi obrambnih zahtev posamezne države na podlagi njene nacionalne varnostne politike, ki si prizadeva za vzpostavitev ravnotežja med temi zahtevami ter razpoložljivimi viri in v okviru katerega se oblikujejo predlogi za čim bolj učinkovito porabo davkoplačevalskega denarja za vojaške sile ter zmogljivosti. Rezultat ocene zagotavlja konceptualni

> Februarja 2004 je predsednik Natovega Vojaškega odbora (v sredini) obiskal Kijev v Ukrajini, da bi preveril napredek pri medvojaškem sodelovanju in obrambni reformi.



okvir za nadaljnjo reformo, za katero pa bodo po definiciji potrebni vztrajni napori in več časa.

Drugi pomembni vidiki sodelovanja vključujejo pomoč Ukrajini pri razvoju novega varnostnega koncepta in vojaške doktrine, učinkovitejše ter preglednejše oblikovanje obrambnega proračuna in obrambno načrtovanje ter okrepljene civilno-vojaške odnose, vključno s povečanjem vloge civilistov v ukrajinskih obrambnih strukturah. Podpora ukrajinskim prizadevanjem za prestrukturiranje in preoblikovanje se zagotavlja tudi z organiziranim svetovanjem glede krčenja ter preoblikovanja vojaških zmogljivosti, profesionalizacije oboroženih sil in vzpostavitve sil za hitro posredovanje. Dejavnosti niso omejene le na oborožene sile ali obrambno ministrstvo, saj vključujejo tudi podporo ukrajinskim obmejnim stražam in enotam, ki delujejo v okviru notranjega ministrstva.

Usposabljanje in izobraževanje sta ključna elementa procesa preoblikovanja obrambnega sistema. Ukrajinski višji častniki se redno udeležujejo tečajev za partnerske države na Natovi Akademiji za obrambo v Rimu in na Šoli zveze NATO v Oberammergau v Nemčiji. Poleg tega širok razpon dejavnosti in vojaških vaj omogoča vojaškemu osebju pridobivanje praktičnih izkušenj iz sodelovanja s silami držav članic Nata in drugih partnerskih držav.

Kot pomoč Ukrajini pri obvladovanju posledic obrambne reforme je Nato finančno podprl in izvedel jezikovne tečaje in tečaje upravljanja v sodelovanju z Nacionalnim centrom Ukrajine za koordinacijo, zadolženim za socialno prilagajanje presežnega vojaškega osebja. Poleg tega poteka pomoč posameznih zaveznic pri projektih demilitarizacije prek mehanizma skladov PzM (*glej str. 28*).

Obvladovanje posledic obrambne reforme

Pri izvajanju obrambnih reform je bistveno, da se že na začetku sprejmejo ustrezni ukrepi za obvladovanje njihovih posledic in ublažitev morebitnih negativnih stranskih učinkov. Opuščenim pripadnikom vojske mora biti zagotovljena pomoč pri ponovni integraciji v civilno življenje. Zaprtje vojaških baz lahko pomeni hud udarec za lokalne skupnosti in njihovo

gospodarstvo, zato je treba pripraviti načrte za preoblikovanje teh lokacij. Zaloge odvečnega ali zastarelega orožja in streliva pomenijo resno varnostno tveganje ter nevarnost za okolje, zato jih je treba varno odstraniti.

Nato je sprožil številne pobude za svetovanje in zagotavljanje strokovnega znanja partnerskim državam na teh področjih. Ker lahko za projekte in programe zagotovi le omejena sredstva, si prizadeva dodatna sredstva pridobiti s sodelovanjem in izmenjavo informacij z drugimi mednarodnimi institucijami in nevladnimi organizacijami kakor tudi s posameznimi državami, ki so pripravljene ponuditi dvostransko pomoč.

Prekvalificiranje vojakov

Od konca hladne vojne je bilo iz oboroženih sil partnerskih držav razrešenih več kakor pet milijonov pripadnikov. V tej luči obstaja nujna potreba po zagotavljanju možnosti prekvalificiranja in alternativnega zaposlovanja. Na začetku leta 2000 je Nato izrazil pripravljenost pomagati partnerskim državam pri njihovih prizadevanjih za prekvalificiranje vojaškega osebja in pospeševanje njegove ponovne integracije v civilno življenje.

Oblikovana je bila Natova ekipa strokovnjakov za svetovanje, pripravo analiz in oblikovanje smernic za nacionalne organe glede politik ter programov na področju prekvalificiranja zaposlenih. Takšne dejavnosti zajemajo svetovanje vojaškemu osebju pred odpustom o tem, kako poiskati službo ali ustanoviti podjetje, jezikovno usposabljanje in ustanovitev centrov za prekvalifikacijo.

V jugovzhodni Evropi, kjer naj bi do leta 2010 zaprli 3000 vojaških objektov in baz, pri čemer bi po ocenah delo izgubilo 175.000 ljudi, vlada precejšnje zanimanje za takšne programe. Romunija in Bolgarija – takrat še partnerski državi – sta postali prvi državi, ki sta bili deležni tovrstne pomoči; leta 2004 je bilo v programe prekvalificiranja vključenih okrog 20.000 častnikov iz vsake države. Albanija, Nekdanja jugoslovanska republika Makedonija* ter Srbija in Črna gora preučujejo možnosti sodelovanja z Natom na tem področju. Nato podpira tudi pobude Rusije in Ukrajine v zvezi s prekvalificiranjem vojaškega osebja.



Podpora odpuščenemu vojaškemu osebju

Center Nata in Rusije za prekvalifikacijo odpuščenega vojaškega osebja, ki deluje od marca 2002, pomaga pri soočanju s socialnimi vidiki krčenja ruskih oboroženih sil tako, da odpuščenim pripadnikom iz celotne Rusije služi kot osrednja točka za pomoč pri prekvalifikaciji in ponovni

integraciji. Center ima svoj sedež v Moskvi, leta 2003 pa je z ustanovitvijo lokalnih uradov v Jaroslavlju, St. Petersburgu, Čiti, Permu, Kaliningradu in Rostovu na Donu svoje delovanje razširil na celotno ozemlje države.

Center je vzpostavil spletne strani, ki ponujajo praktične informacije o možnostih prekvalificiranja in zaposlitve ter nasvete o tem, kako ustanoviti malo podjetje. Izvaja tudi tečaje neposrednega usposabljanja, usposablja strokovnjake s področja ponovne socializacije in organizira konference, na katerih se izmenjujejo informacije o teh zadevah. Že v svojih prvih 18 mesecih delovanja je usposobil 210 vodij usposabljanja, ki zdaj opravljajo dejavnosti ponovne socializacije, ter začel usposabljati okrog 200 oseb na področjih, kot so računalniško opismenjevanje, menedžment in računovodstvo.

Preoblikovanje vojaških baz

V okviru Natove pobude za preoblikovanje vojaških objektov v jugovzhodni Evropi ekipa Natovih strokovnjakov svetuje in daje priporočila, s pomočjo katerih naj bi nacionalni organi poiskali nove načine produktivne uporabe vojaških baz, ki bodo preoblikovane za uporabo v civilne namene. Pobuda si prav tako prizadeva za spodbujanje regionalnega sodelovanja in izmenjave informacij med sodelujočimi državami, med katere spadajo nekatere partnerice in dve novi članici Nata: Albanija, Bolgarija, Hrvaška, Moldavija, Romunija, Srbija in Črna gora ter Nekdanja jugoslovanska republika Makedonija*.

Več pilotnih projektov pomaga pri oblikovanju strateškega pristopa k zapiranju vojaških baz in preoblikovanju lokacij. Glavne prednostne naloge so poskrbeti za očiščenje okolja ter pospeševati ustvarjanje novih delovnih mest in diverzifikacijo lokalnega gospodarstva na območjih, kjer so vojaške baze edini večji vir zaposlitve. Nekatere baze se preoblikujejo denimo v stanovanjske objekte, izobraževalne ustanove, zdravstvene centre, zapore in parke ali rezervate za divjad.

Uničevanje min, streliva in orožja

Skladi PzM (glej okvir na str. 28) pomagajo partnerskim državam pri varnem uničenju zalog presežnih protipehotnih min, streliva ter osebne oborožitve in lahkega orožja. Posebni projekti, ki se pripravijo skupaj s posameznimi državami, zagotavljajo, da je proces uničenja varen, okolju prijazen in v skladu z mednarodnimi standardi. Če je mogoče, si projekti prizadevajo uporabiti lokalne vire in zmogljivosti, kar zmanjša operativne stroške, ter za izvajanje procesa uničevanja usposobiti lokalno prebivalstvo in s tem prispevati k ustvarjanju delovnih mest ter poučevanju novih znanj in spretnosti.

Do prvih nekaj mesecev leta 2005 je bilo po zaslugi takšnih projektov uspešno uničenih okrog 1,6 milijona protipehotnih min v Albaniji, 12.000 kopenskih min in 7000 ton odvečnega streliva ter raketnega goriva v Moldaviji, 400.000 protipehotnih min v Ukrajini, 1200 kopenskih min v Tadžikistanu, več kakor 300 izstrelkov pa je bilo demontiranih v Gruziji. Predvideni so nadaljnji projekti demilitarizacije v Albaniji, Azerbajdžanu, Belorusiji, Srbiji in Črni gori ter Ukrajini.

SKLADI PARTNERSTVA ZA MIR

Politika skladov PzM je bila septembra 2000 prvotno vzpostavljena kot mehanizem za pomoč partnerskim državam pri varnem uničenju nakopičenih zalog protipehotnih min. Njen namen je bil tako podpirati države podpisnice pri izvajanju Ottawske konvencije o prepovedi uporabe, kopičenja zalog, proizvodnje in prenosa protipehotnih min in o njihovem uničenju.

Na podlagi uspeha, doseženega pri več projektih uničevanja min, se je področje delovanja skladov razširilo, tako da so bili vanje vključeni tudi drugi projekti demilitarizacije, usmerjeni v uničevanje streliva ter osebne oborožitve in lahkega orožja. V zadnjem času se je področje uporabe skladov razširilo tudi na podporo partnerskim državam pri obvladovanju posledic obrambne reforme prek pobud, kot sta prekvalificiranje in preoblikovanje vojaških baz. Sklade je mogoče ustanoviti tudi v korist držav Sredozemskega dialoga.

V okviru skladov PzM države članice Nata sodelujejo s posameznimi partnerskimi državami pri opredeljevanju in izvajanju posameznih projektov. V vsakem primeru država članica Nata ali partnerska država prevzame vodilno vlogo pri sponzoriranju in oblikovanju predlogov projektov ter pri iskanju tistih, ki bi lahko prispevali v sklade. Od partnerske države, ki ima neposredne koristi od projekta se pričakuje, da bo pri tem delu prevzela dejavno vlogo in v okviru svojih zmožnosti projektu zagotavljala čim večjo podporo. Natovi strokovnjaki dajejo v zvezi s tem nasvete in napotke.

Države članice Nata in partnerske države zagotavljajo sredstva prostovoljno. Prispevki lahko vključujejo tudi opremo in prispevke v naravi. Agencija Nata za vzdrževanje in oskrbo, ki ima sedež v Luxembourg, pogosto deluje kot izvršna agencija za projekte in je odgovorna za uresničevanje njihovih tehničnih ter finančnih vidikov.

Več informacij: www.nato.int/pfp/trust-fund.htm



Uničenje starih izstrelkov

V Gruziji je bilo po zaslugi enega od projektov skladov PzM, zaključenega v začetku leta 2005, varno uničenih okrog 300 starih protiletalskih izstrelkov. Izstrelki, skladiščeni v bazah v Poničali in Čaladidu, so bili demontirani, pri čemer so bile bojne konice odstranjene in nato prenesene na drugo lokacijo, kjer so bile na kontroliran način uničene z razstrelitvijo.

Navedeni projekt je občutno povečal varnost na območjih, kjer so bili ti izstrelki skladiščeni, in hkrati preprečil onesnaženje okolja, ki bi ga lahko povzročilo to orožje.

Pripravljenost in ukrepanje ob nesrečah

Nesreče, civilizacijske ali naravne, se lahko zgodijo kadar koli in vsaka država se lahko znajde v položaju, ko se mora spopadati s posledicami katastrofe. Poleg tega večje civilne krizne razmere predstavljajo potencialno tveganje za varnost in stabilnost. Medtem ko je vsaka država sama odgovorna za spopadanje s kriznimi razmerami, ki nastanejo na njenem ozemlju, in zagotavljanje ustrezne pomoči žrtvam, pa lahko obseg in trajanje takih razmer presegata zmožnosti prizadete države, njihove posledice pa lahko segajo daleč čez njene nacionalne meje. Mednarodno sodelovanje, usmerjeno v reševanje kriznih razmer in krepitev zmogljivosti za odzivanje, je torej bistvenega pomena.

Sodelovanje na področju pripravljenosti in ukrepanja ob nesrečah, ki se v okviru Nata imenuje "civilno-krizno načrtovanje", med državami članicami Nata poteka že vrsto let. V 90. letih se je razširilo še na partnerske države in predstavlja največjo nevojaško komponento dejavnosti Partnerstva za mir. Na predlog Rusije je bil leta 1998 ustanovljen Evro-atlantski center za koordinacijo ukrepanja ob nesrečah (EADRCC), katerega naloga je usklajevati ukrepanje ob nesrečah na evroatlantskem območju med državami članicami EAPC.



> Delavci Rdečega polmeseca sodelujejo v vaji Partnerstva za mir.

Spodbujanje učinkovite koordinacije

Učinkovito ukrepanje ob nesrečah zahteva usklajitev transportnih zmogljivosti, zdravstvene oskrbe, zvez, zmogljivosti za odzivanje na nesreče in drugih civilnih virov. Vsaka država je dolžna imeti načrte na nacionalni ravni za ravnanje v kriznih razmerah. Vendar pa sta glede na potencialni čezmejni značaj nekaterih nesreč in potrebo po sposobnosti učinkovitega odzivanja na pozive za mednarodno pomoč sodelovanje in načrtovanje na mednarodni ravni nepogrešljiva.

Sodelovanje med Natom in partnerskimi državami pri civilnokriznem načrtovanju vključuje dejavnosti, kot so seminarji, delavnice, urjenje in usposabljanje, pri katerih se srečujeta civilno in vojaško osebje iz lokalnih, regionalnih in nacionalnih državnih organov. Druge mednarodne organizacije, npr. Urad ZN za koordinacijo humanitarnih zadev in Visoki komisariat ZN za begunce (UNHCR), Mednarodna agencija za atomsko energijo in Evropska unija, so pomembni udeleženci v teh dejavnostih tako kakor tudi nevladne organizacije za zaščito in reševanje.

Zaradi oblikovanja načrtov ukrepanja v izrednih razmerah, primernih postopkov in potrebne opreme ter skupnega usposabljanja in vaj so lahko države članice Nata in partnerske države prek EADRCC učinkovito usklajevale pomoč pri ukrepanju ob več naravnih nesrečah. Tako med drugim ob poplavah v Albaniji, Azerbajdžanu, na Češkem, Madžarskem, v Romuniji in Ukrajini, potresih v Turčiji, gozdnih požarih v Nekdanji jugoslovanski republiki Makedoniji* in na Portugalskem ter ob izjemnih vremenskih razmerah v Moldaviji in Ukrajini.



Pomoč ob poplavah

Zahodno Ukrajino je v prejšnjem stoletju prizadelo 13 velikih poplav. Nato in partnerske države so pomagali Ukrajini po hudih poplavah leta 1995, 1998 in 2001.

Pomembnejši program sodelovanja na tem področju, vzpostavljen v okviru memoranduma o soglasju glede civilnokriznega načrtovanja in pripravljenosti ob nesrečah, je po letu 1997 prinesel Ukrajini neposredne praktične koristi. Glavna naloga je bila pomagati Ukrajini, katere zahodni deli so nagnjeni k hudim poplavam, da se bolje pripravi na tovrstne izredne razmere in da se učinkoviteje spopada z njihovimi posledicami. Vaje PzM, vključno s tisto, ki je potekala v Zakarpatju v Ukrajini septembra 2000, pomagajo preizkušati postopke reševanja ob nesrečah, kot so izvidovanje iz zraka, evakuacija žrtev in namestitve opreme za očiščevanje vode. Poleg tega se je v okviru pilotnega projekta, ki se je zaključil leta 2001, zbralo več kakor 40 strokovnjakov za poplave in krizne razmere iz dvanajstih različnih držav, ki so pripravili praktična priporočila za učinkovit sistem opozarjanja in ukrepanja ob poplavah za povodje Tise.

EVROATLANTSKI CENTER ZA KOORDINACIJO UKREPANJA OB NESREČAH

Junija 1998 je bil na predlog Rusije na sedežu Nata ustanovljen Evroatlantski center za koordinacijo ukrepanja ob nesrečah (EADRCC). Center, ki deluje 24 ur na dan, je središče za izmenjavo informacij in usklajuje ukrepanje ob nesrečah na evroatlantskem območju med članicami Nata in partnerskimi državami. Organizira tudi večje vaje za ukrepanje v civilnih kriznih razmerah, ki preizkušajo odzivanje na simulirane naravne in civilizacijske nesreče ter obvladovanje posledic terorističnega napada s kemičnimi, biološkimi ali radiološkimi sredstvi.

Center tesno sodeluje z mednarodnimi agencijami, ki igrajo vodilno vlogo pri ukrepanju ob mednarodnih nesrečah in obvladovanju posledic – Uradom ZN za koordinacijo humanitarnih zadev

in Organizacijo za prepoved kemičnega orožja – ter z drugimi organizacijami.

Države spodbuja k razvijanju dvostranskih ali večstranskih dogovorov o reševanju vprašanj, kot so predpisi o vizumih, prehodi čez mejo, sporazumi o tranzitu, carinski postopki in status osebja. S takšnimi ukrepi se je mogoče izogniti birokratskim zamudam pri pošiljanju pomoči in ekip na dejansko prizorišče nesreče. Dosežen je bil tudi dogovor o Evroatlantski enoti za ukrepanje ob nesrečah, sestavljeni iz mešanice nacionalnih elementov, ki so jih države pripravljene v zelo kratkem času dati na razpolago ob izbruhu nesreče.

Več informacij: www.nato.int/eadrcc/home.htm

Pomoč beguncem

Čeprav je bil EADRCC prvotno ustanovljen za obravnavanje naravnih in tehnoloških nesreč, je bil prvič zaprosen za pomoč pri organiziranju akcije pomoči za begunce leta 1998, ko se je močno povečala mednarodna zaskrbljenost glede porajajoče se humanitarne krize na Kosovu in v okolici. Do konca leta je bilo zaradi odprtega konflikta med srbskimi vojaškimi in policijskimi silami ter silami kosovskih Albancev ubitih veliko kosovskih Albancev, več kakor 300.000 ljudi pa je bilo prisiljenih zapustiti svoje domove.

EADRCC se je v ta prizadevanja vključil takoj po svoji ustanovitvi na začetku junija 1998, ko je UNHCR zaprosil za pomoč pri transportu 165 ton nujno potrebne pomoči beguncem v Albaniji. V naslednjih nekaj mesecih, ko se je kriza stopnjevala, se je med EADRCC in UNHCR vzpostavila učinkovita podlaga za sodelovanje. Poleg tega je osebje EADRCC večkrat obiskalo to območje, da bi se bolje seznanilo z nastalimi razmerami. Na teh temeljih je bilo mogoče okrepiti in razširiti sodelovanje v prizadevanjih za pomoč, ko se je kriza spomladi leta 1999 še poglobila z začetkom zavezniških zračnih napadov in nasilnim izgonom na sto tisoče kosovskih Albancev s strani srbskih sil.

Center je služil kot središčna točka za izmenjavo informacij med državami članicami EAPC in pomagal pri usklajevanju odzivov na prošnje za pomoč. Pomoč v obliki zdravil in medicinske opreme, telekomunikacijske opreme, obutve in oblačil ter šotorov je bila dostavljena za več kakor 20.000 ljudi. EADRCC je prav tako usmerjal dotok pomoči v to regijo iz nepartnerskih držav, kot sta Izrael, ki je ponudil polno opremljeno poljsko bolnišnico z vsem potrebnim osebjem, in Združeni arabski emirati, ki so pomagali pri obnovi letališča Kukeš v severo-vzhodni Albaniji.

Kot pomoč pri prevozu in razdeljevanju pomoči so bila zagotovljena letala, helikopterji, ekipe za pretovarjanje in logistično svetovanje. EADRCC je igral pomembno vlogo tudi pri koordinaciji prednostnih humanitarnih letov, s tem ko je združil ključne akterje na področju upravljanja zračnega prometa, da so pripravili ustrezne postopke, in poskrbel, da so bili strokovnjaki za zračni promet imenovani v Celico ZN za koordinacijo zračnega prometa.

> Evroatlantski center za koordinacijo ukrepanja ob nesrečah je podprl operacije pomoči beguncem med kosovsko krizo.



Poleg tega je EADRCC deloval kot sogovornik z drugimi Natovimi organi in organi, ki niso povezani z Natom, v imenu dveh držav, ki ju je kriza najbolj prizadela – Albanije in Nekdanje jugoslovanske republike Makedonije* –, in sicer z artikuliranjem in pojasnjevanjem specifičnih vprašanj. Ena takšnih zadev je bila nujna potreba po vzpostavitvi mehanizmov, ki bi ob stopnjevanju begunske krize omogočali evakuacijo v tretje države, ki bi delovale kot humanitarni varnostni ventil.

Priprava na teroristične napade

Zaradi dogodkov 11. septembra 2001 je znova postalo nujno sodelovanje pri pripravah na morebitne teroristične napade na civilno prebivalstvo s kemičnim, biološkim, radiološkim in jedrskim (KBRJ) orožjem. Partnerski akcijski načrt proti terorizmu (glej str. 15) spodbuja izmenjavo tovrstnih informacij in sodelovanje pri civilnokriznem načrtovanju z namenom ugotavljanja tveganj in zmanjševanja ranljivosti civilnega prebivalstva ob morebitnem terorističnem napadu in uporabi orožja za množično uničevanje.

Pripravljen je bil akcijski načrt za civilnokrizno načrtovanje kot pomoč nacionalnim organom pri izboljšanju njihove civilne pripravljenosti na morebitne teroristične napade s KBRJ orožjem. Nato in njegove partnerske države so sestavili in stalno posodablajo seznam zmogljivosti vsake države, ki bi bile na voljo ob takšnem napadu. Te zajemajo vse od zdravniške pomoči in radiološkega odkrivanja, laboratorijev do zmogljivosti za aeromedicinsko evakuacijo. Oblikujejo se zaloge nekaterih najpomembnejših stvari, ki bi bile lahko potrebne. Delo poteka tudi na področju izboljšanja postopkov pri prehodu meje za čim hitrejšo dostavo pomoči ob kriznih razmerah.

Razvijajo se minimalni standardi za usposabljanje, načrtovanje in opremo. V okviru Partnerstva za mir redno potekajo vaje na terenu, kar naj bi zagotavljalo čim bolj učinkovito sodelovanje držav pri ukrepanju ob terorističnem napadu in obvladovanju njegovih posledic. To vključuje izboljšanje interoperabilnosti različnih ekip, ki naj bi se ukvarjale z vprašanji medicinske in prve pomoči ter z dekontaminacijo in čiščenjem. Pri tem se poraja še eno ključno vprašanje, in sicer, kako najbolje obveščati javnost v takšnih stresnih kriznih razmerah.



Vaja z "umazano bombo"

Vaja, na kateri se je izvajala simulacija mednarodnega odziva na teroristični napad z "umazano bombo" (napravo za razpršitev radioaktivnih delcev), je potekala oktobra 2003 v Pitetiju v Romuniji (takrat še partnerski državi). Sodelovalo je okrog 1300 romunskih in 350 mednarodnih pripadnikov.

Varnost, znanost in okolje

Dva ločena programa omogočata znanstvenikom in strokovnjakom iz držav članic Nata in partnerskih držav skupno delo pri reševanju težav v skupnem interesu. Sodelovanje je med znanstveniki tradicionalno in je prvi pogoj za napredek znanosti. Mreže, vzpostavljene s takšnim sodelovanjem, izpolnjujejo tudi politični cilj krepitve razumevanja in zaupanja med skupnostmi različnih kultur in tradicij.

Cilj programa Znanstvenega odbora Nata, imenovanega Varnost prek znanosti, je prispevati k varnosti, stabilnosti in solidarnosti med državami z uporabo znanosti pri reševanju težav. Podpira sodelovanje, povezovanje in krepitev zmogljivosti med znanstveniki v državah članicah Nata, partnerskih državah in državah Sredozemskega dialoga. Podpora v okviru programa Varnost prek znanosti je osredotočena na sodelovanje pri raziskovalnih temah, povezanih z obrambo pred terorizmom ali spopadanjem z drugimi varnostnimi grožnjami. Eden od ciljev je tudi spodbujati izmenjavo in prenos tehnologije, s čimer se partnerskim državam pomaga pri reševanju njihovih specifičnih prednostnih vprašanj.

Program Odbora za proučevanje izzivov sodobne družbe (CCMS) se ukvarja s problemi, povezanimi z okoljem in družbo, tako da nacionalne agencije pritegne k sodelovanju pri kratkoročnih in dolgoročnih študijah s teh področij. Odbor je edinstven forum za izmenjavo znanja in izkušenj o tehničnih, znanstvenih ter političnih vidikih družbenih in okoljskih zadev med Natom in partnerskimi državami na civilnem in vojaškem področju. Njegovo delo usmerjajo številni ključni cilji, povezani z varnostjo.

Uporaba znanosti za varnost

Obramba pred terorizmom

Boj proti terorizmu je postal ena glavnih prednostnih nalog tako za zaveznice kot za partnerice. Nato podpira znanstvene raziskave v smeri razvoja učinkovitih metod odkrivanja kemičnega, biološkega, radiološkega in jedrskega orožja ali sredstev ter izboljšanja fizične zaščite pred njimi. Prav tako se spodbujajo raziskave za izboljšanje možnosti varnega uničenja takšnega orožja, dekontaminacije in medicinskega ukrepanja, vključno s kemično tehnologijo ter tehnologijo cepiv.

Organizirajo se delavnice in seminarji, na katerih znanstveniki skupaj obravnavajo vprašanja, kot so zmanjšanje ranljivosti odločilne infrastrukture (vključno z energetske, komunikacijske, prometne in življenjsko pomembne sisteme), zaščito pred ekološkim in kibernetičnim terorizmom, izboljšanjem varnosti na mejah, bojem proti nedovoljenemu trgovanju in razvojem učinkovitejših sredstev za odkrivanje razstreliv.

Prav tako se z namenom oblikovanja priporočil obravnavajo širša vprašanja, kot so razumevanje vzrokov terorizma, socialne in psihološke posledice terorizma in načini krepitve odpornosti prebivalstva proti teroristični grožnji.

Boj proti drugim grožnjam varnosti

Čeprav niso tako očitno nevarni, pa lahko tudi drugi viri potencialnih groženj varnosti in stabilnosti, ki vključujejo pomanjkanje neobnovljivih virov in degradacijo okolja – npr. širjenje puščav, erozijo tal in onesnaževanje skupnih vodotokov – privedejo do regionalnih ali čezmejnih sporov. Reševanje tovrstnih težav pogosto ne zahteva le znanstvenega znanja, temveč tudi večstransko ukrepanje. Prav zato Nato podpira projekte in raziskave, ki spodbujajo uporabo znanstvene najboljše prakse in vključujejo ključne države, ki jih to zadeva.

Prav tako bi bil svet varnejši, če bi bilo mogoče napovedati naravne nesreče in ublažiti, ali še bolje preprečiti njihove posledice. To je ključno področje v interesu mnogih partneric. Nato je izvedel številne projekte za zmanjševanje učinkov velikih potresov v smislu smrtnih žrtev, materialne škode in gospodarskih in družbenih motenj. Takšni projekti obravnavajo na primer načine za povečanje potresne odpornosti stavb ali pa vključujejo zbiranje podatkov o seizmoloških in geoloških značilnostih območja, na podlagi katerih je mogoče izdelati karte potresne občutljivosti, ki urbanistom pomagajo pri odločanju o tem, kakšen tip stavbe je mogoče zgraditi in kje. Prav tako se spodbujajo projekti, usmerjeni v razvoj učinkovitejših sistemov za zgodnje opozarjanje pred poplavi in sistemov za obvladovanje poplav.

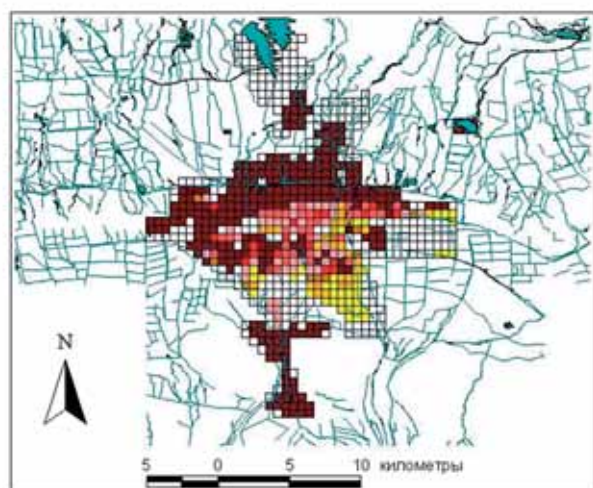
Odvisnost sodobne družbe od zagotavljanja varne hrane ali varnih in zanesljivih informacij pomeni, da mora biti njihova razpoložljivost zagotovljena. To so tudi ključna področja za nadaljnje raziskave v okviru prizadevanj za varnejšo družbo.

OKOLJE IN VARNOST

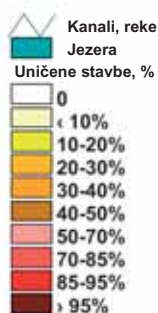
Zaradi čezmejnega značaja okoljskih vprašanj je mednarodna skupnost prevzela dejavno vlogo pri izvajanju okoljskih projektov ne le z namenom krepitev družbenega in gospodarskega razvoja, temveč tudi zaradi spodbujanja varnosti in stabilnosti. Takšni projekti so glavna naloga v okviru programa Odbora za proučevanje izzivov sodobne družbe (CCMS) in pomemben del programa Varnost prek znanosti.

Pomemben korak k spodbujanju povezave med okoljskimi vprašanji ter varnostjo in stabilnostjo je bil storjen leta 2002, ko so Organizacija za varnost in sodelovanje v Evropi, Program Združenih narodov za okolje in Program Združenih narodov za razvoj sprožili skupno pobudo za okolje in varnost (ENVSEC). Pobuda je osredotočena na ranljive regije, kot so Balkan, Kavkaz in osrednja Azija.

Glede na to, da se programa Varnost prek znanosti in CCMS ukvarjata s spodbujanjem varnosti prek znanstvenega in okoljskega sodelovanja s partnerskimi državami v teh regijah, sta sedaj povezana s pobudo ENVSEC. V tem okviru poteka usklajevanje dejavnosti, izmenjava informacij in razpošiljanje rezultatov ustreznim organom v regiji, kar bo precej povečalo učinek teh dejavnosti.



Potresna škoda za vse vrste stanovanjskih zgradb v Biškeku



Pomoč ob potresih

Potresi predstavljajo veliko grožnjo na močno poseljenih območjih osrednje Azije. V okviru projekta, ki ga sponzorira Nato, turški seizmologi pomagajo svojim kolegom iz

Uzbekistana in Kirgiške republike pri izdelavi kart tveganja za glavni mesti Taškent in Biškek. Te karte se bodo uporabljale kot orodje odločanja pri urbanističnem načrtovanju in ojačitvi obstoječih stavb.

Povezovanje ljudi

Znanstveniki so odvisni od dostopa do informacij, da so lahko sproti seznanjeni z najnovejšimi razvojnimi dosežki in raziskavami. Vendar pa še vedno ne morejo vse znanstvene in akademske skupnosti izkoriščati prednosti, ki jih prinaša informacijska doba, ali možnosti, ki jih daje internet. Poleg tega naj bi veljalo, da je odsotnost monopola nad informacijami predpogoj za razcvet demokracije in civilne družbe.

Kot pomoč pri popravljanju teh razmer je Nato v okviru svojega znanstvenega programa opremil številne znanstvene in raziskovalne ustanove v partnerskih državah s potrebno omrežno infrastrukturo za dostop do interneta.

Vzpostavljena so bila velemestna omrežja za izboljšanje dostopa do interneta za akademske skupnosti v vzhodnih predelih Rusije in Ukrajine ter

nacionalna omrežja v Moldaviji, Romuniji in Nekdanji jugoslovanski republiki Makedoniji*. Največji in najambicioznejši projekt na tem področju, ki ga sponzorira Nato, je projekt z imenom Virtualna svilena avtocesta, ki zagotavlja satelitski dostop do interneta akademskim in znanstvenim skupnostim v južnem Kavkazu ter osrednji Aziji.



Virtualna svilena avtocesta

Projekt Virtualna svilena avtocesta je bil uveden oktobra 2001 (ime je dobil po veliki svileni cesti, ki je nekoč povezovala Evropo in Daljni vzhod in

s tem spodbujala izmenjavo blaga, znanja in idej). Projekt zagotavlja dostop do interneta akademskim in znanstvenim skupnostim v osmih partnerskih državah južnega Kavkaza in osrednje Azije – Armeniji, Azerbajdžanu, Gruziji, Kazahstanu, Kirgiški republiki, Tadžikistanu, Turkmenistanu in Uzbekistanu – in je bil leta 2004 razširjen še na Afganistan.

Stroškovno učinkovita in najsodobnejša satelitska tehnologija zdaj povezuje znanstvene in akademske kroge sodelujočih držav z internetom prek skupnega satelitskega snopa. Nato financira satelitsko pasovno širino in namestitve desetih satelitskih krožnikov. Drugi sponzorji prispevajo v naravi. Z naložbo v vrednosti 3,5 milijonov ameriških dolarjev v štirih letih je to največji projekt, ki se je kdaj koli financiral v okviru Natovega znanstvenega programa.

Resnična evroatlantska varnostna kultura

Razvijajoči se partnerski pristop zavezništva je nadvse uspešno prispeval k spreminjanju strateškega okolja na evroatlantskem območju. S pospeševanjem političnega dialoga in vojaške interoperabilnosti partnerstvo pomaga pri oblikovanju resnične evroatlantske varnostne kulture – močne odločenosti za skupno delovanje pri spopadanju s ključnimi varnostnimi izzivi znotraj in zunaj evroatlantske skupnosti držav.

Po zaslugi praktičnega sodelovanja, usmerjenega na pripravo vojaških sil zaveznic in partneric na skupno delovanje, vojaki iz držav članic Nata ter partnerskih držav drug ob drugem opravljajo svoje naloge na Balkanu in v Afganistanu. Partnerstvo pri tem služi zaveznicam in partnericam kot okvir, ki omogoča skupno odzivanje na grožnjo terorizma ter reševanje ključnih vprašanj, kot je denimo širjenje orožja.

Partnerstvo s spodbujanjem in podpiranjem obrambne reforme v številnih partnerskih državah prispeva tudi k demokratični preobrazbi. Pomaga pri nastajanju sodobnejših, učinkovitih in demokratično odgovornih oboroženih sil ter drugih obrambnih institucij. Poleg tega pomaga državam pri obvladovanju socialnih in materialnih posledic takšnih reform.

Državljanom držav članic Nata in državljanom partnerskih držav prinaša neposredne koristi tudi praktično sodelovanje na raznih drugih področjih, vključno s pripravljenostjo na nesreče in okoljskim sodelovanjem.

Partnerstvo je že pomagalo desetim državam pri pripravi na naloge članstva v Natu, Natova vrata pa so še naprej odprta novim članicam. Vendar pa lahko v edinstvenem okviru partnerstva sodelujejo tudi neuvrščene zahodnoevropske države, ki si ne prizadevajo za članstvo, in tako prispevajo k evroatlantski varnosti, ne da bi pri tem ogrožale načela svoje zunanje in varnostne politike.

Izzivi za evroatlantsko varnost se spreminjajo. Razvijajoče se grožnje, vključno s terorizmom in propadlimi državami, so notranjega in zunanjega izvora in so po naravi večnacionalne. Medtem ko grožnje stabilnosti ostajajo v strateško pomembni regiji Balkana, so dogodki v Afganistanu pokazali,

da nove grožnje za našo skupno varnost prihajajo z obrobja evroatlantskega območja. V tem okolju bosta mednarodna stabilnost in varnost čedalje bolj odvisni od domačih reform na eni strani ter širokega mednarodnega sodelovanja na drugi. Učinkovito varnostno sodelovanje je nemogoče brez temeljnih doktrin in institucij, ki so v osnovi demokratične. Evroatlantsko partnerstvo mora v obeh pogledih igrati pomembno vlogo.

Zaveznice in partnerice bodo z nadaljnjim skupnim razvojem povečale svojo sposobnost, da se na skupne izzive odzivajo skupaj, in pri tem na podlagi razumevanja in sodelovanja gradijo varnost za prihodnje generacije.

A stylized, light green outline map of Europe is positioned in the upper left corner of the page. The map is composed of several interconnected, angular shapes that form the continents of Europe, North Africa, and Asia. The background of the entire page is a solid, light green color.

"Ko zaznamujemo teh deset let, lahko rečemo, da so bila uspešna. Evroatlantsko partnerstvo je bilo katalizator notranjega preoblikovanja posameznih držav in mednarodnega varnostnega sodelovanja, kakršnemu smo bili priča prvič v zgodovini. Nato je bil vedno v središču teh prizadevanj. Partnerstvo se je prav tako pomikalo proti središču Natovega delovanja. Služilo je zaveznicam. Služilo je partnericam. Služilo je demokraciji in miru."

eralnega sekretarja Nata Jaapa de Hoopa Schefferja pred Evroatlantskim partnerskim svetom 14. januarja 2004, v katerem je zaznamoval 10. obletnico Partnerstva za mir.



NATO Public Diplomacy Division / Division Diplomatie publique de l'OTAN
1110 Brussels, Belgium / 1110 Bruxelles, Belgique

Web site : www.nato.int

Site web : www.otan.nato.int

E-mail / Courriel : natodoc@hq.nato.int

© NATO / OTAN 2005

Ta brošura naj bi bila predvidoma izdelana v jezikih vseh držav članic zveze NATO in partnerskih držav. Prosimo, da dostopnost brošure preverite na www.nato.int/docu/pub-form.htm, ali pa se obrnite na Enoto za distribucijo:

NATO Public Diplomacy Division – Distribution Unit

Division Diplomatie publique de l'OTAN – Unité de diffusion

1110 Brussels, Belgium / 1110 Bruxelles, Belgique

Tel : +32 2 707 5009

Fax : +32 2 707 1252

E-mail / Courriel : distribution@hq.nato.int